

Noorse leesteksten niveau 3

deel 4

eddy waumans

Inleiding

Deze bundel bevat een aantal Noorse teksten van een gemiddelde moeilijkheidsgraad, die vroeger al in de nieuwsbrief LittomNor verschenen. Woorden in die teksten die niet tot een basiswoordenschat behoren werden vertaald.

De vertalingen werden nagekeken, er werden een aantal tik- en andere fouten gecorrigeerd en de lay-out werd een aantal malen aangepast.

Voor de verantwoording van het gebruikte materiaal: zie colofon achteraan.

Voor op- en aanmerkingen: info@littomnor.be

Eddy Waumans

Må den som stjeler en bok...

Må den som stjeler en bok, eller låner den uten
å levere den tilbake til eieren,
få oppleve at boken **forvandler seg** til en slange i hans
hånd
og river ham i stykker. La ham bli **rammet** av
lammelse,
og alle hans **lemmer** bli angrepet.
La ham **vansmekte** i pine og rope høyt om nåde;
og la hans **kval** ikke få ende før han skriker og
går i oppløsning¹. La **bokormer**² gnage på hans
innvoller
som et tegn på **ormen** som aldri dør.
Og når han til slutt går til sin siste straff,
la **helvetes** flammer fortære ham for alltid.

***Innskrift** i klosterbiblioteket i San Pedro i Barcelona, sitert av
Alberto Manguel, En historie om lesing.*

zich verandert in

getroffen
verlamming
ledematen

wegkwijnen
kwelling

¹ uiteenvalt; ² boekenwurmen
ingewanden
d.w.z. de duivel

van de hel

inscriptie

Facebook er ikke gratis

"Folk må skjønne at selv om det er gratis **å være med**,
så er det ikke det. Jo mer informasjon du **legger inn**, jo
mer tjener Facebook", sier informasjonsrådgiver Lars-
Henrik P. Michelsen i **Datatilsynet**.

Facebook planlegger børsnotering om et års tid^A. Med
en **brukermasse** på 750 millioner er det ingen tvil om
at tjenesten sitter på en betydelig mengde
informasjonskapital.

"Det er viktig at folk er klar over at alt er frivillig.
Derfor er det viktig at brukerne har kontroll.
Opplysninger skal ikke bli publisert uten ditt
samtykke," sier Michelsen.

Informasjonen er **såpass** verdifull at Michelsen mener
at det er **grunnen til**¹ at det er så vanskelig å **slette**² en
brukerprofil på Facebook: "Det å slette en profil er
veldig godt gjemt. Det er enkelt å deaktivere, men å
slette en **bruker** permanent er veldig vanskelig," sier
Michelsen. "Når det er 'easy in' bør det også være 'easy
out'. Facebook er like veldig mange andre **der**, det skal

om aan mee te doen
erin vrijgeeft

*onafhankelijke overheidsdienst die
toekijkt op de bescherming van de
privacy*
groep gebruikers

instemming

zodanig
¹ de reden waarom;
² verwijderen

gebruiker

op dat gebied

være vanskelig å slette en brukerprofil. Og hvorfor det? Profilen inneholder mye verdifull informasjon for Facebook.

Skreddersydde annonser

Facebook tilbyr skreddersydde **målgrupper** for reklamebransjen. Om et firma vil annonsere sine produkter til homofile menn i Bergen som stemmer Arbeiderpartiet, kan Facebook tilby denne målgruppen. Annonserer får **vel å merke** ikke tilgang til noen form for identifiserbar informasjon fra Facebook.

Datatilsynet har de siste årene jobbet systematisk med Facebook og nylig fikk de svar på en rekke spørsmål de sendte til det sosiale mediet. Der kom det blant annet frem at **til og med**¹ det du skriver i **fritekst-området**², som statusoppdateringer, blir **plukket opp** av Facebook. Skulle du **finne på å** skrive en statusmelding om vindsurfing, vil du kunne oppleve å se annonser om akkurat det.

"Dette var en **klargjøring** som kom frem nå. Folk må være klar over at om de skriver mye om for eksempel vindsurfing, så kan Facebook tilby dem reklame om det, sier Michelsen. "Vi gjorde en test der vi endret status fra å være i et forhold til å være singel. Da fikk vi opp annonser om dating. **Lignende** skjedde da vi skrev om en ferie i Roma. Da fikk vi annonser om **helgeturer**."

Umerkkelige endringer

Datatilsynet opplever det som **kritikkverdig** at nye endringer i Facebooks systemer automatisk blir integrert hos brukerne. Dette gjelder spesielt endringer som **påvirker**¹ **personvernet**².

"Det som burde vært **praksis** var at når det kom nye versjoner som påvirket personvernet, så burde dette vært noe du måtte velge i stedet for at det kom automatisk," sier Michelsen. "Dette er kritikkverdig, men de bryter ingen lover."

Når det kommer nye versjoner og oppdateringer hele tiden, **skal det mye til** å følge med på absolutt alt. Michelsen mener også at standardinnstillingene burde vært annerledes: "Utgangspunktet burde være å **spre**

op maat gemaakte

doelgroepen

het is wel zo dat

¹ zelfs; ² waar dan ook
opgepikt
op het idee komen

verduidelijking

iets dergelijks
weekendtrips

onmerkbare

afkeurenswaardig

¹ een invloed hebben op; ² de
bescherming van de privésfeer
gangbaar

is er veel tijd en aandacht no-
dig om
openbaar maken

minst mulig. De som har lyst å dele alt skal få lov til det, sier han.

Ikke tydelige nok

Hensikten med spørsmålene Datatilsynet sendte til Facebook var å klargjøre hvordan Facebook henter inn og bruker **personopplysninger**. På spørsmål fra Brostein svarer Datatilsynet at det er for tidlig å konkludere med noe som helst, spesielt om Facebook bryter personvernet.

"Facebook er stort og forandrer seg stadig. Et svar kan gjerne generere nye spørsmål. Kjerneproblemet med internett er hvilket **lovverk**¹ man må **forholde seg til**². Er det der serveren ligger, eller der brukeren er", spør Michelsen.

For Facebook er svaret gitt. Med sitt europeiske hovedkontor i Irland forholder de seg til personvernlovgivningen som gjelder for EU. Men også fra EU-kommisjonen er det kommet kritikk av personvernpraksisen, og kommissær Viviane Reding har **varslet**¹ **innskjerping**² av reglene.

Facebook har likevel tilpasset tjenesten sin for norske brukere. I Norge er det ikke lov å publisere bilder av andre uten samtykke. Som norsk bruker kan man be Facebook om å få bilder fjernet ved å fylle ut et lite **skjema**.

Er Facebooks "Privacy Policy" tydelig nok til at det **rettferdiggjør** alt de bruker personopplysningene til? "Hadde alt vært tydelig, hadde vi ikke hatt behov for å sende brev. De har nok blitt bedre i forhold til tidligere versjoner, men det er fremdeles ikke perfekt," sier Michelsen.

het doel

persoonlijke informatie

¹ wetgeving; ² rekening houden met

¹ aangekondigd; ² verscherping

formulier

wettigt

^A Facebook trok in 2012 naar de beurs

Vinlandsreisene

Norges kyst er lang, og en stor del av befolkningen bor og lever ved havet. Mulighetene for å drive jordbruk i Norge har alltid vært begrenset. Det er derfor ikke overraskende at folk like fra tidenes morgen håpet at havet ikke bare kunne skjenke dem mer mat, men også føre dem til land der jorden var bedre, dagene lengre og temperaturen behageligere.

Middelalderens vikinger var **dyktige** sjøfolk som hadde stor appetitt på nytt land. **Takket være** sine langskip var de blant de første **folkeslag** som la ut på **oppdagelsesreiser**. Hundrevis av langskip dro mot England, Skottland, Frankrike og Irland. Vikingene

kom som røvere (det sies at de skapte frykt langs alle Europas kyster), men de var gode handelsmenn og **administratorer**¹ også. Mange steder **grunnla**² de byer – som for eksempel Dublin, eller kolonier – som Normandie i Frankrike. I perioden mellom 879 og 920 koloniserte de Island.

Rundt 960 ble Thorvald Ásvaldsson **lyst fredløs** i Norge for noen **drap**. Thorvald og sønnen Eirik Thorvaldsson seilte derfor fra Norge og **bosatte** seg på Island. Eirik Thorvaldsson er nå bedre kjent som Eirik Raude. Navnet "Raude" fikk han **sannsynligvis** for sitt rødlig hår og skjegg, men kanskje også for sitt **hissige** humør: som voksen drepte han en mann på Island (**som far så sønn**) og kunne ikke lenger oppholde seg der. Til Norge kunne han ikke dra, men han hadde hørt om et land lenger vest. Slik ble han den første som koloniserte dette landet.

bekwame
dankzij
volkeren
ontdekkingsreizen

reconstructie van een "langskip"; "langskip" is eigenlijk een verzamelnaam voor een aantal types Vikingschepen

¹ bestuurders; ² stichtten

vogelvrij verklaard
moorden
vestigden

waarschijnlijk
opvliegend

zo vader zo zoon

Det er ingen trær på Grønland, men Eirik kalte landet "Grønland" for å lokke flere til å flytte dit: folk ville få mer lyst til å reise dit dersom landet hadde et fint navn!

Eirik Raude zoals hij in de 16de eeuw anachronistisch in een werk van de IJslandse geleerde Arngrímur Jónsson afgebeeld werd.

Reklamen hans virket, og det kom en god del folk fra Island for å bosette seg på Grønland. På det meste bodde det ca. 3000 mennesker på Grønland. Etter år 1300 forsvant **imidlertid** folk fra Grønland.

echter

Sønnen til Eirik Raude, Leiv Eiriksson ble den første europeer som satte føttene på nordamerikansk jord. De meste vi vet om Leiv Eiriksson (og om Eirik Raude) kommer fra to islendingsagaer: "Eirik Raudes saga" og "Grønlandingenes saga". De forteller om de samme hendelser, men med noen **ulikheter**.

verschillen

Tid og sted for Leiv Eirikssons **fødsel** er aldri fastslått med sikkerhet, men han ble **trolig** født på Island bare noen få år før faren ble erklært fredløs. Det er imidlertid dokumentert at han vokste opp på Grønland. Leiv skal ha vært en **rustløs** mann, og veldig interessert i seiling.

geboorte
waarschijnlijk

rusteloos

Eirik Raudes Saga forteller at Leiv satte seil mot Norge i 999. Han ble ikke så lenge i Norge, bare vinteren over, men han ble gode venner med kongen, Olav Tryggvason, som var sentral i kristningen av Norge.

Leiv lot seg døpe og da han var klar for **tilbakefarten** ba kongen ham om å ta med seg en prest til Grønland og gav ham et vanskelig **oppdrag**: han skulle bringe

de terugreis

opdracht

kristendommen til folkene som hadde bosatt seg der sammen med Eirik Raude.

Ifølge Grønlandssagaen var Leiv Eirikssons oppdagelse av Amerika ingen tilfeldighet. Sagaen forteller at Leiv utrustet en ekspedisjon for å få **bekreftet** Bjarni Herjulfssons beretning om et land med åser og skog langt i vest. Herjulfsson var en islandsk handelsmann som var kommet ut av kurs i **tåket** vær underveis mellom Island og Grønland i 986. Antagelig er han den aller første europeer som fikk noen glimt av det nye kontinentet, men han satte aldri foten på land.

Etter hjemkomsten kjøpte Leiv Eiriksson skipet til Herjulfsson, fant seg **mannskap** og seilte mot vest. Grønlandingenes saga forteller at Leiv ville ha sin far med på turen. Eirik Raude lot seg overtale, men da han red ned til skipet, **snublet** hesten hans og Eirik falt av og skadet seg. Det tok han som et **varsel** om at han skulle bli hjemme. Således ble Leiv leder for ekspedisjonen.

Planen var å følge Bjarnis rute, men i **motsatt rekkefølge**. De hadde god vind, og snart seilte de langs kysten av landet Bjarni hadde fortalt om. Det første stedet Leiv Eiriksson gikk i land kalte han "Helluland" ("Landet med de mange **hellene**"). Det neste stedet (som var flatt og hadde hvite sandstrender) kalte han for "Markland" ("Skogland").

Etter Markland seilte de sørover i to dager før de så et nytt land hvor de gikk i land. Dette landet virket svært rikt. Grønne skoger dekket landet. Det var mye fisk i elvene. Klimaet var mildt med lite frost om vinteren. Gresset var grønt året rundt. "Grønlandingenes saga" forteller at de også fant **vinranker** der og at en mann som var født i Tyskland viste dem hvordan de skulle lage vin.

bevestigd

mistig

bemannig

struikelde
voorteken

omgekeerde
volgorde

platte stenen

wijnranken

"Leiv Eiriksson oppdager Amerika",
bekend schilderij van Christian Krohg
uit 1893

Leiv Eiriksson og mennene hans bygget seg et stort hus i "Vinland" og overvintret der. De dro hjem til Grønland året etter, i 1001. En rekke senere forsøk på å opprette en koloni i Vinland **slo feil** på grunn av problemer med lokalbefolkningen—de nordamerikanske indianerne eller inuittene.

mislukte

Lenge visste man ikke hvor i Nord-Amerika "Vinland" lå, men i 1960 fant den norske forskeren Helge Ingstad noen **tufter** på nordsiden av provinsen Newfoundland and Labrador i Canada på et sted som heter "L'Anse aux Meadows" i dag.

restanten

Helge Ingstad

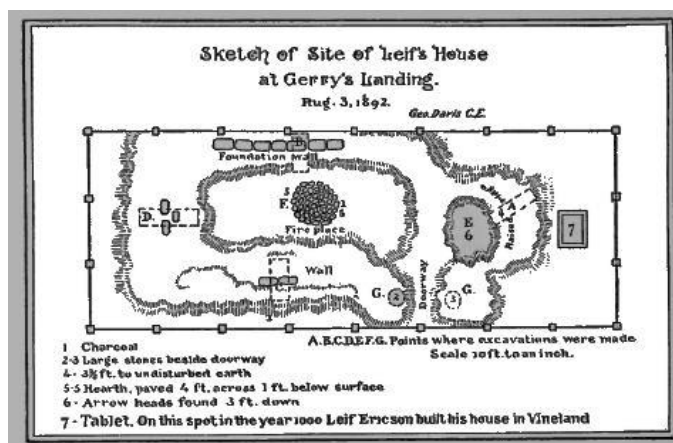
"Det var noe **besnærende**¹, nesten **trolsk**² over disse tuftene", sa Ingstad senere til NRK. "De var knapt synlige over bakken, men liknet nøyaktig på dem jeg hadde sett på Grønland. De lå høyt oppe på en **slette** med utsikt over **gressgangene** og havet. Det grep meg med en gang. Jeg følte det. Dette var sagaens Vinland. Men bare utgravninger kunne bevise det."

¹ betoverend; ² toverachtig

Etter åtte år med utgravninger kom sannheten for dagen: Det overgrodde viste seg å være restene av en **norron** bosetning, sannsynligvis Leiv Eirikssons boplass i den nye verden. Det ble funnet åtte hus, pluss noe som kan ha vært et niende hus. Den største bygningen var på 24 meter.

vlakte
weilanden

IJslands-Scandinavische

I 1968 fant man det endelige beviset. En **ringnål** av bronse, en ringnål av norrøn type. Også de radiologiske dateringene av **kull**¹, bein og **torv**² dateres tilbake til rundt år 1000 og viser at den norrøne oppdagelsen av Nord-Amerika er et historisk faktum.

Men... det vokser **derimot**¹ ikke **vindruer**² der! Norske historikere mener nå at vinrankene i Grønlandernes saga er et senere **tillegg**, en idyllisk referanse til det **nyoppdagede** "lykkelandet". De sier at navnet sannsynligvis kommer av det gammelnorske ordet "vin", som betyr "åpen slette med gress". Det samme ordet finnes for eksempel også i "Björgvin", navnet Olav Kyrre brukte da han grunnla Bergen i 1070. Navnet betyr "den grønne engen mellom fjellene".

Til tross for at mange fremdeles betrakter Christopher Columbus som den nye verdens oppdager, har Leiv Eirikssons rett på tittelen fått offisiell godkjenning, i bl.a. USA. I 1964 erklærte den amerikanske presidenten, Lyndon B. Johnson – med **tilslutning** fra en samlet Kongress – den 9. oktober som "Leif Ericson's Day", til minne om den første europeer som satte sin fot på amerikansk jord.

Det har vært en del **stridigheter** i spørsmålet om Leiv Eirikssons nasjonalitet. Var han norsk eller islandsk? Hans far Eirik Raude var født i Norge, mens Leiv Eiriksson ble født på Island, men både far og sønn slo seg ned på Grønland hvor de levde til de døde. Det er vel best å kalle Leiv Eiriksson en "norrøn" mann slik at Norge og Island kan dele oppdagelsen av Nord-Amerika.

19de eemse schets van Leiv Eirikssons huis

¹ koolstof; ² turf

¹ daarentegen; ² wijndruiven

toevoeging
pas ontdekte

instemming

onenigheid

Navn!

Jeg har ofte **lurt på** om mine foreldre hadde en litt syk sans for humor da de bestemte navn på sine barn. Vi var tre søsken, mine to søstre og jeg. Etternavnet vårt var Sivertsen-Smith. Et **tungvint** navn, og **før i tiden** ble det sett på som snobbete å ha dobbelt etternavn.

Foreldrene mine ga hver av oss søsken fornavn som begynte med en "s". Mine eldste søsters navn var Susanne, mens min andre søster var så uheldig å bli hetende Synnøve. Jeg var den yngste. Jeg er sikker på at da jeg så dagens lys, hadde mine foreldre bestemt seg for å **oppretholde**¹ denne **latterlige**² tradisjonen.

Som et resultat av denne fikk jeg navnet Simon. Det er i seg selv ikke noe dårlig navn. Jeg ville være tilfreds hvis navnet mitt var Simon Pettersen eller Simon Hansen. **Uheldigvis** er det ingen av disse. Jeg heter Simon Sivertsen-Smith.

Jeg kan fremdeles huske hvordan de andre barna brukte å **erte** meg på skolen. "Hallo, Sivertsen-Smith" ropte de og overdrev hver "s". Selv vennene mine kunne ikke **motstå fristelsen** av å gjøre narr av navnet mitt. En av mine beste venner, Steinar Stensen, brukte å si navnet mitt slik at de ble en **plystrelyd** hver gang han sa "s". Jeg syntes det var rart at Steinar Stensen skulle gjøre narr av navnet mitt. Han hadde jo like mange s'er i navnet sitt som meg.

Det samme opplevde søstrene mine. Alle hadde en eller annen **merkelig** bemerkning å komme med når det gjaldt navnet deres. Det ble enda verre når folk fant ut hva adressen vår var. Det var akkurat som om foreldrene våre **hadde gått inn for** at alt skulle begynne med "s". Andre mennesker bodde i gater som "Kong Inges gate" eller "Jernbanegata", men vi bodde i Saupstadsvingen nr seksti-seks i Sandnes.

Sett deg selv i mitt sted et lite øyeblikk. Sett at du skal åpne en bankkonto og personen bak **skranken** spør hva du heter. "Simon Sivertsen-Smith" stotrer du frem idet du gjør alt for ikke å rødme. Du kan se et svakt smil hos personen, men du gjør alt for å ignorere det. "Og hva er adressen Deres, herr Sivertsen-Smith?" spør **funksjonæren**. "Saupstadsvingen nummer

me afgevraagd

onhandige
vroeger

¹ in stand houden; ² belachelijke

jammer genoeg

plagen

aan de verleiding weerstaan

fluitgeluid (*zoals van een stoomlocomotief*)

merkwaardige

zich ervoor ingezet hadden om

de balie

de employé

seksti-seks i Sandnes", svarer du. Nå gjør ikke funksjonæren forsøk på å skjule at han morer seg. "Det er mange "s"-er her" sier han med et stort smil over hele ansiktet.

Dette har hendt meg så ofte at jeg nå har bestemt meg for å endre navnet mitt offisielt. Jeg orker ikke flere dumme **spøker** med Simon Sivertsen-Smith. Ingen flere navn som starter med "s". Fra nå av skal jeg velge det engelske navnet Cyril!

grappen

To vandrerhistorier

En **vandrehistorie** er en moderne legende eller fortelling, ofte med et utrolig eller fantastisk innhold, som enten spres muntlig fra person til person eller via media og e-post. Historiene gir seg gjerne ut for å være sanne, og har ofte skjedd med en bekjent eller "en venn av en venn". De samme vandrehistoriene kan opptre over store deler av verden, og er i de aller fleste **tilfeller** umulig å bekrefte eller **avkrefte**.

Eng. "urban legend"; "broodjeaap-verhaal"

gevallen
weerleggen

1.

En kvinne møter en flott mann i en bar. De snakker, **hygger seg** og forlater baren sammen.

vermaken zich

De drar til mannens leilighet og mens han viser henne rundt, legger hun merke til at hans soveværelse er fullt av søte **bamser**. Massevis av små teddybjørner som står på en **hylle** ved gulvet, middelstore bamser på en hylle litt høyere oppe og **kjempebamser** på den øverste hylla.

teddyberen
rek
reuzegrote

Kvinnen er forbauset over at denne mannen har en **såpass**¹ stor samling av bamser, **især**² når noen er så dyre, men hun sier ikke noe til ham, men er **rørt** over hans **følsomhet**.

¹ zo'n; ² vooral
geroerd
gevoeligheid

Hun vender seg imot ham, de kysser og hopper i senga.

Etter en **lidenskapelig** natt ligger de side om side og kvinnen spør han smilende: "Nå, hvordan var det?"

passionele

Mannen sier: "Du kan ta en bamse fra nederste hylle".

2.

I byen er det alltid vanskelig med parkeringsplass.

I går var jeg **innom** en butikk i maks 5 minutter, men da jeg kom ut igjen sto det **jammen** en politimann og skrev ut et **forelegg**.

Jeg gikk bort til ham og sa "**Kom igjen**, da! Hva med å gi noen en sjanse!"

Han ignorerte meg fullstendig, og gikk foran bilen for å skrive opp nummeret. Jeg hevet stemmen litt og kalte ham en **jævla stivbeint regelrytter**.

Han så på meg mens han fullførte boten, **inspiserte dekkene** på bilen, og begynte på en ny bot; denne gangen for **utslitte** dekk.

Jeg ba ham holde opp og kalte ham blant annet en **forbanna** kakerlakk der han sto med hjelmen sin.

Da han var ferdig med den andre boten festet han begge under **vindusviskerne**, inspiserte gummien på dem, og begynte med et svakt smil på en tredje bot!

Sånn **holdt vi på** en ti minutters tid. Jo mer jeg skjelte ham ut, jo mer fant han å skrive bot for også.

Tilslutt **gadd jeg ikke** bry meg mer. Jeg hadde jo tross alt bilen min parkert rundt hjørnet...

even binnen in
verdorie
boete

komaan

vervloekte onverzettelijke
"prinzipienreiter"
inspecteerde
de banden
versleten

vervloekte

de ruitenwissers

waren we bezig

had ik geen zin meer

Mor

In allerlei varianten op het internet te vinden; deze Noorse versie is interessant omdat ze de gevoelswaarde van een aantal synoniemen voor "mor" illustreert

4 år: mamma kan alt.

8 år: mamma kan mye.

12 år: mora mi kan faktisk ikke alt.

14 år: muttern skjønner ingenting.

16 år: muttern er håpløs...

18 år: hu der? **Hu**¹ har **gått ut på dato**².
 25 år: mamma vet kanskje litt om dette...
 35 år: før vi bestemmer oss, spør vi mamma...
 45 år: lur på hva mamma tenker om dette...
 75 år: Skulleønske jegkunne snakke med
 mamma om dette!

¹ = hun; ² vervaldag bereikt

Jeg tror...

Dialect is altijd moeilijk; hier wordt het dialect van Trøndelag geïmiteerd:

Solskjær, Owen og Beckham står foran et magisk **speil**.
 Speilet advarer dem: "Dein som lyg, deinn **kjem te å**
forsvinnj i lausa lufta'.

spiegel
 kommer til
 spoorloos verdwijnen

Så si'r Solskjær: "Æ trur æ e den **kjekkest'n** av oss," og
 så forsvinnj'en.

de leukste
 han

Så si'r Owen: "Æ trur at æ er den mest intelligente av
 oss," og så forsvinnj'en.

Så si Beckham: "Æ tænke --," og så forsvinnj'en.

Ole Gunnar Solskjær is een bekende Noorse ex-voetballer, nu trainer; Michael Owen en David Beckham zijn twee bekende Engelse ex-voetballers.

På kafé

Gry Ek

Det sitter en mann borti kroken.

Han satt der da hun kom inn, og han hadde ikke **hevet**
blikket på over en time. Hun visste det, for hun hadde
 fulgt med han **i smug**. Rundt dem skrapte folk med
 stolene, lo og ropte, men han så ikke opp en eneste
 gang. Ikke engang da den **vimsete** servitrisen mistet et
 helt **brett** med glass i gulvet så det sang, hadde han
 reagert. Alle andre øyne i lokalet vendte seg som på
 kommando mot den ulykkelige jentungen som stod der
rød i toppen¹ og **skottet bort**² på bartenderen bak
 disken, som krampaktig **gjorde gode miner til slett**
spill³ foran de interesserte blikkene. Hun kunne se at

opgekeken
 tersluiks

verstrooide

¹ blozend van schaamte
² keek steels; ³ deed alsof er
 niets aan de hand was

han hadde mest lyst til å brøle.

Det var bare et spørsmål om tid når det brettet gikk i gulvet, tenkte hun i stillhet. Hvorfor er det bare småjenter som serverer på kafeene nå for tiden? Er de billigere i drift, eller prøver etablissementet å skape en ungdommelig og hip image? Alt skal være så ungt og hipt. De merker det nok på **glassbeholdningen**¹, tenkte hun **skadefro**.

Da hun så bort på han, hadde han ikke løftet blikket.

Samtalen **tok seg opp igjen** rundt bordene. Jentungen og bartenderen forsvant inn på bakrommet. Mannen fortsatte å lese.

Hva leser han? tenkte hun. Hva kan være så **ulidelig** spennende? En kriminalroman? Hun kunne selv bli så **oppslukt av**¹ kriminalromaner at potetene **svidde seg**², telefonen ringte ut og **leggetiden** kom og gikk ubemerket.

Det så ikke ut som noen kriminalroman. Det så mer ut som et slags manuskript. Kanskje han SKRIVER kriminalromaner, **fniste** hun for seg selv. Det forklarer hvorfor han er så **hinsides** konsentrert, han prøver å finne ut hvem som har gjort det. Han har kanskje skrevet en av de bøkene jeg har gått til sengs med.

Hun syntes likevel ikke han så ut som noen kriminalforfatter. Kriminallitteratur er big business for tiden, forfatterne ser sikkert ikke SÅ **loslitte** ut.

Han hadde ikke kjøpt noe å drikke på hele denne tiden, heller. Satt der bare med en tom kaffekopp og leste **iherdig**. Nei, han så mer ut som en poet. En fattig og uoppdaget lyriker. Han kunne passe i den kategorien.

Hun merker plutselig at hennes egen kaffekopp er tom for lengst. Den rødøyde servitrisen kommer som kallet og et øyeblikk etter står en **rykende** kaffekopp på bordet. Kaffen er god her, **det skal de ha**. Myk og aromatisk, uten den bitre bismaken en ofte finner på **sanne** steder. De serverer den i store, tykke krus som tar opp i seg akkurat **såpass** varme at kaffen blir drikkeklar med én gang. Det hvite kruset har ordet "kaffe" **på kryss og tvers** på alle mulige språk. Hun

¹ voorraad glazen (*die niet erg groot meer is...*); ² met leedvermaak

kwam weer op gang

ondraaglijk

¹ opgaan in; ² aanbrandden bedtijd

grinnikte
erg

sjofel

vlijtig

dampende
dat moest ze toegeven

dergelijke
voldoende

kriskras

kjenner ikke alle språkene selv om hun har reist mye og drukket kaffe overalt, søt arabisk, sterk italiensk, **grutete** tyrkisk. Men kaffen her er **neimen** ikke verst, den heller. Den er på høyden med det beste.

met bezinksel
beslist niet

Det er luksus å kunne sitte her og drikke kaffe midt på **blanke** formiddagen og ikke ha noe mer presserende å gjøre enn å lure på hva som foregår borti kroken. Det er luksus å kunne sitte her så lenge hun vil, ingen som venter, ingenting som haster. Hun kunne **stikke ut i** bokhandelen og hente seg en kriminalroman og bli sittende her resten av dagen **for den saks skyld**. Mange, lange uker foran seg. Tomme, ledige, alle veier åpne.

zonnige

binnenwippen in

wat dat betrof

Hun føler selv at hun fortjener det denne gangen. Det siste **oppdraget**¹ var tungt. Det **tok på**². Hun føler at nå trenger hun å koble helt av og tenke på andre ting. Tenke på ingenting. Tenke på hva som foregår borti kroken.

¹ opdracht; ² bleef niet in je kouwe kleren zitten

Hun iakttar ham i smug. Hun er god til det. En av de beste. Iakttar mennesker, lese dem på avstand.

Gjennomskue dem. Oppdage nervøse trekninger, tegn på uro og ubehag. Se hvem som lyver. Hun har sett så mye **forstillelse** og løgn at hun kan kjenne den på lukten. De aller fleste er dårlige løgnere, de tror ikke på seg selv engang. Men noen er flinke til å lyve, det kommer naturlig. De har sin egen **hjemmelagde** virkelighet.

doorgronden

gepretendeer

"eigenhandig geconstrueerde"

Hun har sett nok løgn for et helt liv. Nå skal hun slappe av, være blåøyd, ta alt for god fisk i fire uker. Fire uker uten møter, **avhør**, nye møter, nye avhør, fengselsbesøk, dokumenter og **vitnebokser**. Fire uker hjemme, i fred.

ondervragingen

"getuigenondervragingen"

.....

Sannheten har slått ned som en bombe. Ingenting er så eksplosivt som sannheten. Han leser brevet for tusende gang og vet at livet aldri vil bli som før. Han holder sannheten i hånden. Sannheten lar seg ikke undertrykke, den presser seg fram i lyset som **ukrutt** gjennom asfalt. Han holder sannheten i hånden og han vet ikke hva han skal gjøre med den. Ingen her i landet vil forstå. Ingen her i landet vil ta ham alvorlig. De vil ikke tro på ham.

onkruid

De tror at sånne som han er uærlige og ikke til å stole på. De synes at alle sånne ser **snuskete** og tvilsomme ut. Innvandrere, flyktninger, utlendinger, fremmede, **kjeltringer**¹, tyver, løgnere, **trygdesvindlere**², **snyltere**³, terrorister. Han vet det.

Ingen her i landet vil forstå hva brevet betyr. Hvordan kan de? De kan ikke forestille seg at sånne mennesker finnes, at sånne ting skjer.

Han leser brevet en gang til. Han venter at bokstavene skal forandre seg foran øynene hans og fortelle en annen historie. Det er ikke til å tro. Og likevel visste han det hele tiden. Det var ingen overraskelse. Overraskelsen var at brevet skulle finnes og bli funnet. At de hadde etterlatt bevis. Et undertegnet brev. **Det var ikke likt dem**¹, og et øyeblikk blir han redd for at det er falskt. Men nei, han vet det **i hele seg**² at dette er sannheten. Han holder selve sannheten i hånden. Hvem skal han gå til? Hvem kan han stole på? Hvis han ikke spiller kortene sine riktig, vil de gå fri slik de alltid har gjort. Han må **få tak** i noen. Noen som han kan stole på. Noen som har kontakter. Noen som vet hva han skal gjøre med brevet.

.....

- Er du helt sikker?

- Ja. Jeg så det da jeg kom med kaffen. Det er brevet fra Mita, jeg kjenner håndskriften. Han har sittet og stirret på det i en time nå.

- Herregud! Hvordan i all verden har han **fått tak i** det? Vet du hvem han er?

- Han bor i nærheten, han kommer innom her og drikker kaffe av og til men han pleier aldri å sitte så lenge.

- Og er du sikker på at det er hun?

- Ja, hun var på **Dagsrevyen** i går. Hun er nettopp kommet hjem på ferie. Hun har jobbet med saken til S.M. i to år og sa at hun var glad for at den endelig var over. Hun er **etterforsker**.

- Det må være en tilfeldighet.

- Tenk om det ikke er tilfeldig! Tenk om de har avtalt et møte her! Jeg synes hun sitter og **smugkikker** på han hele tiden. Hun følger med på om det er noen andre som er interessert i han. Hva skal vi gjøre?

- Gå inn igjen og **lat som ingenting**. Spør om de vil ha

goor

¹ schoften; ² profiteurs van de sociale zekerheid; ³ klaplopers

¹ zoiets deden ze gewoonlijk niet; ² met alles wat in hem zit

contacteren

te pakken gekregen

nieuwsprogramma op de Noorse zender NRK

politiedetective

stiekem ... kijkt

doe alsof er niets aan de hand

mer kaffe eller noe. Jeg må ta en telefon.

| is

Da vi fikk bil

Gry Ek

Der går pappa **bortover** veien.

langs

Han skal ta bussen. Han skal til byen.

Han har hatt og frakk på seg. Pappa ser veldig rar ut med hatt. Han ser ut som en fremmed mann, det er litt **ekfelt**.

akelig

Mamma og jeg står i kjøkkenvinduet og ser etter han. Mamma sukker. *Jaja, nå får vi vente og se!*

Han kom ikke hjem igjen før jeg hadde fått nattklær på meg. Mamma så han først.

Han kom borti vegen. Han gikk veldig fort, løp nesten. Frakken **flakset** åpen rundt han. Han vinket med hatten.

fladderde

Åh! ropte mamma. *Det har gått bra!*

Så fikk vi bil.

Den het Vauxhall Victor. Det er engelsk og uttales "voksoll". Den var kjempefin og niagaragrønn. Vi kjente den igjen på lang avstand for det var ingen andre biler som hadde den fargen.

Det var forresten ikke så mange biler. Vi kunne kjøre **rattkjelke**¹ i bilvegen. Det **gikk ikke an** å² kjøre rattkjelke på marken, **meiene**³ var for smale. Men det gikk greit å kjøre i vegen, for det var langt mellom bilene. For sikkerhets skyld satte vi ut en **vakt** borti svingen. Han kunne høre en bil på lang avstand.

¹ slee met een stuur erop; ² het was niet mogelijk; ³ de glijjzers
iemand die op de uitkijk staat

Når vi hørte en bil, løp vi for å se hvem det var.

Søster Agnes hadde en **turkis** Ford Anglia. Den hadde en rar **fasong**¹. Bakvinduet gikk **skrått**² inn. Søster Agnes var en energisk dame som skapte **dragsug** etter seg når hun fór forbi. Det var utrolig at søster Agnes

turkooizen
¹ vorm; ² schuin

fikk plass inne i den små bilen.

Hvis noen så Angliaen komme kjørende oppover mot skolen, ropte han "*søster Agnes kommer, søster Agnes kommer*". Da **la vi til palings**. Vi skjønte at det gikk mot måling og **veiing**, kanskje til og med en sprøyte. Eller **pirképrøve**¹. Da skrapte hun oss med en **pennesplitt**² og smurte noe ekkelt på såret. Av og til var det noen som besvimte.

Politi Brekke hadde en hvit Volvo PV. Politi Brekke var stor og rundt, han minnet litt om en PV. Han hadde **bukseseler** og nederste skjorteknappen var åpen. Når bilen hans kom kjørende, **slo** de store guttene **av på sykkelfarten** med én gang, og den som satt bakpå hoppet av. Politi Brekke var ikke farlig, han stoppet av og til og pratet og sjekket at det var lykt på sykkelen og gode **bremser**.

Doktor Martem hadde en blå Volvo Amazon. Han stoppet aldri. Han hadde alltid dårlig tid. Det var nok noen som var blitt syke.

Torsviken hadde lastebil. Hvis han var i godt humør etter arbeidstid, fikk vi sitte på **lasteplanet**. Han løftet oss opp og sa: "Hold dere nå godt fast!" Det kilte i magen.

Peder i Haugen hadde også lastebil. Han kom med sand og **grus**¹ og vi måtte passe oss når han skulle **tippe**². Det **bråkte** forferdelig. Først var det helt stille, og så plutselig raste hele grushaugen ned med et brak. Da var det best å holde seg unna.

Bussen var herre på vegen. Når vi så **støvskyen** av den, holdt vi oss godt ute i veikanten for ikke å få øynene og munnen full. Den tok hele plassen. Hvis vi møtte bussen ble det **rygging** og manøvrering, og bussen hadde alltid retten på sin side. Alle andre måtte bare vike. Sjøføren **satt høyt til hest**¹ med **skyggelue**² og billettveske³ og hadde full kontroll. Faren til Britt var bussjåfør. Når han kjørte, **fikk** hun stå foran og prate med han. **Selv om** det hang et skilt over hodene deres som sa "**Uroa ikkje føraren**"!⁶

Den flotteste bilen med det flotteste navnet var drosjen til Ulrikken. Det var en mørkerød Opel Kapitan. Noen

maakten we ons uit de voeten weging

¹ test om uit te maken of iemand tuberculose heeft; ² scherpe punt van een pen

bretels

reden ... trager met hun fiets

remmen

de laadbak

¹ grint; ² zijn lading uitkieperen maakte ... lawaai

de stofwolk

achteruitrijden

¹ letterlijk: "zat hoog te paard"

² pet met een klep; ³ tas;

mocht

ook al

chauffeur niet storen (*nynorsk*)

sa "Kaptein", men det stod Kapitan. Den var et **glis**.

Men Victoren var heller ikke verst. Når pappa tok hatt på seg, visste vi at vi skulle ut og kjøre. Mamma satt foran, Håvard og jeg bak. Jeg kunne håpe at Håvard skulle bli bilsyk, for da flyttet mamma baki og jeg fikk sitte frami. Men det var som regel jeg som ble bilsyk. Håvard satt lent fram mellom setene og **maste** hele tiden. "Er den i 3. gear nå?", "Skal du skifte gir nå?", "Kommer du opp denne bakken i 3. gear?". Jeg skjønnte ikke hva han snakket om. **Clutch**¹, gear, **sjåk**², dashboard, hanskerom, **hestekrefter**³, **stephjul**⁴, **jekk**⁵, bensin, ventiler, **understell**⁶, **aksel**⁷, **vikeplikt**⁸, kjøreretning, parkeringsbot, **punktering**⁹, **fartsgrense**¹⁰.....
En helt ny verden.

Mye forandret seg den dagen pappa fikk **fører kort**.

"slee"

vooraan
zeurde

¹ koppelingspedaal; ² choke
³ pk; ⁴ soort trede die op een wiel gemonteerd kan worden
⁵ krik; ⁶ chic; ⁷ wielas;
⁸ voorrang;
⁹ lekke band; ¹⁰ maximum
snelheid
rijbewijs

Pyramiden

*Pyramiden (russisk Пирамуда) var en sovjetisk, senere russisk, **bosetning**¹ på Svalbard. Den ble **grunnlagt**² av Sverige i 1910, og solgt til Sovjetunionen i 1927.*

*Bosetningen ligger ved Billefjorden på øyen Spitsbergen. Den har sitt navn fra det pyramideformede fjellet som ligger like ved. Bosetningen hadde på det meste over 1000 innbyggere. Trust Arktikugol stengte i april 1998 **kullgruvedriften** i Pyramiden etter 53 års **kontinuerlig** drift. Siden vinteren 1998/99 har Pyramiden vært **avfolket**, og det er usikkert hvilke planer Trust Arktikugol har for stedets fremtid.*

*Pyramiden var en godt utviklet by med bensinstasjon, skole, barnehage, hotell, restaurant og diverse andre fasiliteter. De fleste byggene står fremdeles slik som de var da de ble forlatt. Folk som bodde der hadde en stor interesse for sport, så det fantes bl.a. basseng, **skytebane**¹, **innehall**² og fotballbane.*

*Det er ingen restriksjoner når det gjelder å besøke Pyramiden, men besøkende kan ikke gå inn i noen av bygningene uten tillatelse. Dette skyldes helse- og sikkerhetsmessige grunner. De fleste bygningene er i dag stengt. Pyramiden kan **nås** med båt eller snøscooter. **Omvisninger** er tilgjengelig på russisk, norsk og engelsk.*

¹ nederzetting; ² gesticht

exploitatie van de kolenmijn
ononderbroken
onbewoond

¹ schietbaan; ² grote zaal voor activiteiten

bereikt worden
rondleidingen

Den nærmeste bosetningen er Svalbards administrasjonssenter, Longyearbyen, omtrent 50 km lengre sør, og et lite forskningsstasjon, Ny-Ålesund, 100 km mot vest.

(Wikipedia)

In Pyramiden zijn de meeste gebouwen, zoals het zwembad, verlaten alsof de bewoners dachten dat ze snel zouden terugkeren. (foto: Christopher Michel, CC BY 2.0)

De Noorse auteur Kjartan Fløgstad schreef er een boek over: Pyramiden: portrett av ein forlaten utopi (2007).

Vi er i Billefjorden, og foran oss **skimter** vi byen som det ikke har bodd folk i siden 1999. Etter hvert som vi kommer nærmere tar bygningene form. Vi ser store boligblokker, helt forskjellig fra bygningene i Longyearbyen. Her var det tydeligvis kollektivismen som styrte, men etter det Vadim fortalte, manglet innbyggerne ingenting. Gode boliger, god mat, produkter fra eget **veksthus**, bensinstasjon, skole, barnehage, hotell, restaurant, svømmebasseng, skytebane, innhall og fotballbane. Sovjetunionen **var innstilt på** at folk skulle ha det godt på sovjetisk vis her oppe, men etter at landet ble delt opp og Russland **ble alene om utgiftene**¹, ble det bestemt at **kun**² Barentsburg skulle være bemannet på Svalbard. Dermed ble det ett hundre prosent **fraflytting**.

Vi er alle spent på det som møter oss. De fleste av oss har jo hørt en del om denne byen.

ontwaren

soort serre

² alles alleen moest bekostigen

³ alleen

leegloop

Polargirl¹ klapper til kai², landgangen³ blir lagt ut og alle beveger seg over fra båten og til kaia der en ung mann med gevær over skulderen, venter på oss. Han presenterer seg som Dimitri fra St. Petersburg og forteller at han bor her kun om sommeren som guide for turister. I tillegg til ham, forteller han, er det tolv andre, russiske og norske, som jobber frivillig for å **tette¹** vinduer og tak **samt²** å reparere den ødelagte **dammen** som tidligere sikret drikkevannet for byens innbyggere. Han ber oss holde oss samlet på grunn av **isbjørnfare** og ikke gå inn i noen av husene uten at han vet hvor vi er. Han vil gå foran, forteller han, og Vadim bak, og vi må holde oss mellom dem.

Jeg ser rundt meg. Noe ser greit ut, mens mye ser ut som **skrap**.

Dimitri påkaller vår oppmerksomhet. Det er halvannen kilometer opp til byen, forteller han, og vi har bare to timer på oss. Dermed er vi i gang, Dimitri foran og Vadim bak, begge med geværene over skulderen.

Første stopp er ved den pyramideformede skulpturen som også er merket med navnet Pyramiden, på russisk og norsk. Dimitri forteller at navnet kommer fra fjellet som ser ut som en pyramide, og deretter fortsetter vi innover i byen.

Vi passerer **veksthuset** og en bygning som ser ut som om den er av tre. Dimitri forteller at alle husene er av **mur¹**, men at mange er **belagt²** med tre utenpå murveggene. Jeg ser at han har tatt geværet ned fra skulderen og bærer det i hånden klar til bruk.

Sportshallen er neste stopp og bysten av Lenin foran, er ganske markant. Dimitri forteller at denne bygningen var den viktigste i byen da den var bebodd. Her var alle fellesaktiviteter samlet, noe som var svært viktig når mennesker bodde så avsondret fra resten av verden. Slik er det jo også i Longyearbyen der tjuefire spise- og drikkesteder sørger for det sosiale sammen med kulturhuset. Disse stedene **betjener** to tusen fire hundre **fastboende** mennesker hvorav fire hundre og femti er barn.

Dimitri forteller at vi har fri adgang til sportshallen og

¹ *naam van het schip*; ² legt aan
³ de loopplank

¹ dichten; ² alsook
reservoir

het risico om een ijsbeer te
ontmoeten

schroot

de serre

¹ baksteen; ² bekleed

bedienen
die daar de hele tijd wonen

at baren i annen etasje og en souvenirbutikk er åpen for oss, men det får jeg komme tilbake til om noen dager.

Vestibylen i Pyramidens sports- og kulturbygning er stor, åpen og veldig skitten. Vi ser at det er her **håndverkerne**¹ har verktøyet og **utstyret**² sitt. De store vinduene gir lys, og det åpne **gulvarealet** sammen med høyden under taket, er ideelt for håndverksarbeidet de utfører, og selv om alt er skittent og **rotete**, virker det ikke forfallent.

Vi går opp de brede trappene til annen etasje. De store vinduene gir oss lys, og vi vandrer rundt i korridorer og ganger i denne **digre** bygningen som for ikke så mange år siden ga beboerne muligheter til alle slags **fellesaktiviteter**. Vi ser idrettshall, kinosal, musikkrom samt mange andre aktivitetsrom og kontorer.

"Hello!"

Vi hører Dimitris stemme **gjalle**, og vi går i retning av lyden **med visshet om at**¹ vår **tilmålte**² tid i kulturhuset er over. Nede i vestibylen står han med geværet på skulderen.

"The next house is hotel Tulipan".

Vi går ned trappene. Vi får håpe de lykkes med **vedlikeholdet** sitt her i Pyramiden. Russerne, de norske og resten av verden og samfunnene her oppe, kan vel ikke la et slikt **demonstrasjonsmonument** for det kommunistiske samfunnet forfalle.

Vi forlater kulturhuset og krysser den åpne **gressklede** plassen mot hotell Tulipan. Foran hotellet ser vi en bukett tulipaner som er **laget** av tre. En skulptur som symboliserer hotellnavnet. Tulipanene er malt røde og bladene som beskytter stenglene er grønne. Denne treskulpturen har holdt seg i alle årene siden byen ble fraflyttet. Den tørre luften er vel årsaken, tenker jeg.

Bygningen ser **staselig** ut og en trapp med plass til to **i bredden** fører opp til inngangsdøren. Som alle andre bygninger her oppe, unntagen Huset i

¹ de ambachtslui; ² uitrustig
vloeroppervlak

wanordelijk

erg grote

gemeenschappelijke activiteiten

galmen

¹ wetende dat; ² toebedeelde

het onderhoud

monumentale illustratie

met gras begroeide
gemaakt

luisterrijk
in de breedte

Longyearbyen, står også dette på pilarer, så trapper **må til**¹ for å komme opp til **første etasje**².

¹ zijn nodig;

² de benedenverdieping

Vi blir vist vei inn til tre rom i hotellet, tre rom som er gjort klare for å vises fram. Det første er en bar og café, mens det andre er museum og det tredje en souvenirbutikk. Baren selger blant annet russisk **pilsner**, noe som våre døtre finner svært interessant. Jeg får en liten smak og tenker at pilsner er pilsner, de fleste steder i verden, også her i Pyramiden.

pils(bier)

To **utstoppede** dyr er utstilt i museumsdelen. Det ene er tydeligvis en isbjørn og Inger Johanne sjekker om den er helt død, hvilket den er og har vært i mange år. Det andre dyret må være en **svalbardrein** selv om vi kan se at utstopperen ikke har vært spesielt heldig med jobben sin.

opgezette

rendiersoort die alleen maar op Svalbard te vinden is

Vi vandrer videre inn i souvenirbutikken. Det er ikke så veldig mange artikler der, men Sofia og Isabelle finner stor interesse i å prøve sovjetiske uniform**sluer** og får i tillegg anledning til å posere med gevær sammen med den unge Dimitri.

petten

Tiden i Pyramiden er begrenset til to timer, og den tiden er nå nesten oppbrukt. Dimitri og Vadim samler oss sammen, og i **sluttet tropp** returnerer vi ned mot båten. Denne gangen går vi på trebroen som dekker de gamle **vannledningene** som ikke lenger er i bruk. Vadim går foran og Dimitri bak, begge bevæpnet, så vi føler oss svært trygge, hvilket vi har vært under hele oppholdet her i Pyramiden.

allemaal samen

waterleidingen

Mens vi går, ser jeg den mektige Nordenskiöld**s** **breen** mellom bygningene. Den virker så nær, men det er ikke så rart når jeg senere leser om hvor høy den er.

gletsjer

Dr. Lartius

John Buchan

John Buchan (1875 - 1940) var en skotsk romanforfatter og politiker. Han er best kjent for sin spenningsroman The Thirty-Nine Steps ("De 39 trinn"). "Krigen" er in "Dr. Lartius" den første verdenskrigen.

I

I annen uke av januar 1917 ble det satt opp et enkelt **skilt**¹ på en dør i Regent Street mellom **hattebutikker**² og kosmetikkforretninger. Navnet var Dr. S. Lartius. Legekontoret hans var i fjerde etasje. Dr. Lartius ankom i ellevetiden. Damene i hattebutikken så ikke når han gikk, for de hadde gått hjem lenge før doktoren låste døren om kvelden.

¹ naambord; ² hoedenwinkels

Han var ung og slank og middels høy og rettere i ryggen enn folk pleier å være. Han var blek i ansiktet; det tykke håret hans og det **brusende** skjegget var svart som kull. Han gikk med store briller, og når han tok dem av, kunne man se hans lysebrune øyne som passet dårlig til hans bleke ansikt. Han var **ulastelig** kledd.

weelderige

onberispelijk

Dr. Lartius gjorde det godt. London snakket om ham. Lady A. fortalte hertuginne B. om en ny mann som virkelig hadde kraft – en virkelig **gransker** og tenker. Mr. D. fortalte det videre i forskjellige sirkler, og ordene ble større etter hvert. De nysgjerrige oppsøkte Dr. Lartius, og litt etter litt fikk folk som ikke var nysgjerrige høre om ham, de engstelige og ulykkelige. Og fordi de engstelige og ulykkelige var så **forferdelig** mange, og fordi de gjerne ville gi alt de eide for å finne fred, var det **ustanselig** folk som kom og gikk.

onderzoeker

verschrikkelijk

zonder ophouden

Hans **måte** å behandle pasientene på var interessant. Han endret sin metode etter hvem det var han snakket med. De som bare var nysgjerrige, underholdt han med **leketøy**. De som var intelligente fikk høre litt mer: "Mine leketøy – de er bare tegn på at det er mer mellom himmel og jord enn vår **skolevisdom** vet om."

methode

speelgoed

schoolse kennis

Hans leketøy var pene saker. De **late** damene som kom dit for å oppleve noe, ble ikke skuffet. I det halvmørke rommet, i et merkelig rødt lys, forekom det dem at deres hjerter sto foran nye oppdagelser, og de gikk hjem, **opphisset**¹ og **tillitsfulle**². Den unge mannen

luie

¹ opgewonden; ² vol

visste **uhyggelig**³ mye om folks privatliv, men han var så diskret at til og med folk som ønsket hemmelighetene sine skjult, ikke ble urolige. Han tok betaling, og den var høy. "Dere ønsker å more dere," sa han, "Da skal dere også betale for det."

Noen tok ham alvorlig, og når han snakket med dem, lignet han en mester som taler til sine disipler. Da snakket han **i timevis**, svært vakkert, og med en musikalsk stemme. Han **advarte** dem mot sjarlataner, de som prostituerte seg for simpel **vinning**. Det var disse vidunderlige timene som gjorde ham berømt: "Og så er han en virkelig herre, **veloppdragen** og sympatisk og aldeles ærlig."

Så var det dem som han ikke tok betaling fra. Kvinnene med de triste ansiktene, oftest i svart, – de spurte spørsmål med **brutt røst**. De møtte en helt annen Dr. Lartius. Han snakket ikke flytende med sin sølvstemme, av og til virket han **sjenert**. Han sa alvorlig at han bare var en **søker**. Leketøyene kom ikke frem, og hvis en **fortvilet**¹ mor søkte **opplysning**² på den måten **fikk hun avslag**³. Det var sjelden at han kom med **bestemte**⁴ svar. Da lady H.s eneste sønn skulle gå over fra kavaleriet til infanteriet og hans mor ville vite om dette kom til å spille noen rolle hva sjansene til å overleve krigen **angikk**, fikk hun ikke annet svar enn at dette var en infanterikrig og at han fikk anledning til å se krigen **på nærmere hold**. En dame som hadde en sønn som var **krigsfange** i Tyskland, fikk en detaljert beskrivelse av livet i en **fangeleir** slik at hun hadde **noe å holde seg til** siden hun ikke fikk brev. De fleste av hans klienter var for **selvopptatte** til å legge merke til det, men noen skjønte at han var usedvanlig godt informert om den engelske **hæren**. Han tok aldri feil av når det gjaldt den militære organisasjonen, og når mødre snakket om alt og ingenting – for det var mange opplysninger som lekket ut fra soldater på **permisjon** eller i småprat i brevene deres – da hendte det at han noterte et eller annet.

Han sjelden sa noe som var helt **bestemt**, men hans klienter gikk fra ham i godt humør. Kanskje det var de trøstende ordene hans som gjorde det. I hvert fall var det **de sorgende** som snakket godt om Dr. Lartius, mer enn de nysgjerrige.

vertrouwen; ³ griezellig

urenlang
waarschuwde
winst

beleefd

gebroken stem

verlegen
iemand die op zoek is
¹ vertwijfelde; ² informatie
³ werd haar verzoek niet
ingewilligd; ⁴ eenduidige

betrof

van dichterbij
krijgsgevangene
gevangenenkamp
een referentiepunt
met zichzelf bezig

leger

verlof

met grote stelligheid

zij die verdriet hadden

Det kom menn også, fedre til sønner som var ute i krigen. De sa at de kom **på vegne av** sin kone. Eller det var gutter som hadde fått ødelagt nervene sine og søkte den trøst som folk i en annen tid eller i et annet land hadde funnet i **skriftestolen**. Dr. Lartius ble en ny mann når de kom. Han tok brillene av og så dem inn i ansiktet med de lysende øynene sine og snakket med dem. Den behagelige stemmen hans fikk en annen klang. Det var ikke det han sa, men den måten han sa det på, som gav ham slik makt over disse guttene. "Det er rart," sa en av dem, "men det er som om De skulle ha vært soldat selv." Dr. Lartius smilte og tok brillene på igjen. "Jeg er soldat," sa han, "men i en annen krig. Jeg kjemper mot de ting som befinner seg i mørket."

namens

de biechtstoel

Mot slutten av mars ble det lille dørskiltet plutselig borte. Det kom ut at det hadde vært noe **bråk** med politiet. Det gjaldt naturligvis leketøyene og regningene. Saken kom aldri **for retten**, men Dr. Lartius hadde fått ordre om å stenge, og det gjorde han. Det var mange damer som skrev sinte brev til departementet om **forfølgelse** av uskyldige personer.

heibel

voor de rechtbank

het vervolgen

Men noen uker senere ble et skilt med navnet Dr. Lartius satt opp i en stille gate i Mayfair distriktet. Men for fremtiden ville det ikke være spørsmål om betaling. Man antok at noen rike damer hadde **dannet** et fond for å støtte Dr. Lartius.

opgericht

I mai var hans **rykte** bedre enn noen gang før. Det skjedde en kveld at Lady Samplar, som var en av hans mange beundrere, snakket om ham med en general som var en av de mektige i landet. "Jeg vil at De skal treffe ham selv," sa hun. "Bare en eneste gang. Jeg tror så fast på ham at jeg er villig til å **satse** alt **på** bare et eneste møte. Lov meg at De vil gjøre det. De vil ikke tvile lenger."

reputatie

investeren in

Generalen lo og **trakk på skuldrene**, men han lot seg overtale. En ettermiddag i juni kom han til leiligheten i Mayfair sammen med lady Samplar.

haalde zijn schouders op

"De må gå inn alene," sa hun til ham i forværelset. "Jeg har fortalt ham om Dem og han venter Dem. Jeg setter meg her."

Generalen var hos Dr. Lartius i en halv time. Da han

kom ut igjen til damen, var han rød i ansiktet og sint.

"Det er den farligste mann i London," **freste** han. "Hør her, Molly, – dere har **tatt feil av fyren**. Han er **utvilsomt**¹ en tysk spion. Jeg **narret**² ham til å snakke tysk. Dere tror at han er fra **Sveits**³, men jeg kan **sverge på**⁴ at sveitsere ikke snakker tysk på denne måten. Han er fra Bayern. Det kan jeg sverge på."

Lady Samplar, som skjenket te til ham en stund senere i sin dagligstue, var deprimert og ulukkelig.

"Fyren er for **utspekulert** for damer som dere." sa generalen. "I månedsvis har han **pumpet** dere **for** informasjon uten at dere har **ant uråd**. De sier at alle sørgende har fått trøst av ham. Det tror jeg gjerne, men dere har fortalt ham alt hva dere tenker på. **Luringen** har hatt en **enestående** anledning til å få vite hva han vil om den engelske hær. Og hva har han brukt denne informasjonen til? Det er det jeg gjerne ville vite."

"Hva kommer til å skje nå?" spurte hun stille.

"Jeg skal **ta knekken på** ham," sa generalen da han gikk. "**Innsatt** eller stilt mot muren, hvis vi kan finne bevis. Jeg vet at han er tysk, **ganske enkelt rett og slett**¹. Ja, **slett**² er han vel, men ikke rett."

Generalen gjorde det han hadde lovet, men han tok feil i en ting. Dr. Lartius hadde solide papirer som beviste at han var fra Sveits. Det var ikke annet å gjøre enn å sende ham ut av landet som uønsket. Dr. Lartius fikk **beskjedet**: "Ut med deg!" Han beklaget seg ikke, han sa farvel til sine venner med verdighet. Men de **trofaste** sviktet ham ikke, og lady Samplar og generalen var ikke venner mer. Saken vakte stor **oppsikt** i avisene: Dr. Lartius fikk sitt bilde i avisen.

II

Det franske politiet holdt **et våkent øye** med Dr. Lartius da han fortsatte sin langsomme og ubehagelige reise til den sveitsiske grensen. Han fikk mange bevis på at hans rykte hadde gått foran ham og at han ikke var glemt. I Paris sendte en ukjent beundrer blomster og et lite oppmuntrende brev til det triste hotellrommet hans.

siste

jullie vergist in die kerel

¹ zonder de minste twijfel

² haalde hem over

³ Zwitserland; ⁴ er een eed op doen

uitgeslapen

uitgehoord

onraad geroken

de slimmerd

unieke

korte metten maken met
in de gevangenis

¹ zonder meer; ² slecht

de boodschap
getrouwen

opzien

een oogje in het zeil

I Dijon fikk han et brev fra en dame han ikke hadde sett før. Hun skrev at hans venner ventet på ham i Bern. Da han kjørte over grensen ved Pontarlier, fikk han blomster og brev. Dr. Lartius **la ikke stor vekt** på slike gaver. Han tilbrakte dagene med å lese og meditere, og da han kom til Bern, var det klart at han ikke ventet å bli ønsket velkommen av noen. Han kjørte til et beskjedent hotell.

hechtte niet veel belang

Han hadde ikke vært der en time, da et kort ble brakt inn til ham. På kortet stod navnet Ernst Ulrici, Dr. Fil. fra Universitetet i Bonn.

"Dr. Lartius," sa den fremmede herren, en **middelaldrende**¹ mann med **spisst**² grått skjegg og hår klippet som en **klesbørste**³. "Det er en ære å bli kjent med Dem. Vi har hørt om det utmerkede arbeidet De har utført."

¹ van middelbare leeftijd
² spitse; ³ kleebrorstel

Dr. Lartius bukket **høytidelig**. "Jeg er bare en søker," sa han. "Jeg har bare nådd et lite stykke på veien.

plechtig

"Vi vet," sa Dr. Ulrici, "hvor **skammelig** den britiske regjeringen har forfulgt Dem."

schandalig

Svaret var bare et smil og en **skuldertrekning**. "Jeg beklager meg ikke. Det er naturlig at mine studier **forekommer**¹ mange som bare **tøv**²."

schouderophalen

¹ lijken; ² onzin

Dr. Ulrici snakket lenge om England, men fikk ikke noe svar som **tydet** på bitterhet.

duidde

"Det er krig," sa han til slutt. "Er deres sympatier hos oss?"

"Jeg har ingen sympatier," svarte den lærde mannen. "Alle menneskene er brødre. Men jeg skulle ønske at denne krigen tok slutt."

"Hvordan ender den?" spurte tyskeren.

Jeg er ikke profet," sa Dr Lartius. "Jeg kan bare si at jeg vet at Tyskland vinner, men hvordan jeg vet at Tyskland vinner, kan jeg ikke si."

De snakket sammen lenge og om mange **emner**. Tyskeren fikk vite at Dr. Lartius hadde arbeidet med

onderwerpen

militære og deres pårørende og at han hadde fått vite både det ene og det andre som ikke sto i avisene. Men da Dr. Ulrici antydte, meget diskret, at han gjerne ville betale for disse opplysningene, rødmet Dr. Lartius og hans stemme ble litt skarpere.	(naaste) familie
"Jeg er ikke noen spion," sa han "Det betyr ikke noe for meg hvem som vinner. Det betyr mye for meg at jeg holder min sjel ren."	werd rood
Dr. Ulrici prøvde en annen metode. Han snakket om spiritismens mysterier og Dr. Lartius tilsto at han hadde visse ambisjoner. Han mente at det ikke ville være mulig å komme i kontakt med de døde før man var kommet så langt med de levende at deres sjeler kunne kommunisere med hverandre.	gaf toe
"Når den tid kommer," sa Dr. Lartius, "da et ubrutt samarbeid kan utføres mellom mennesker som er atskilt av store avstander, da er nøkkelen funnet. Døden er ikke viktig. Den berører ikke sjelen. Finner vi den måten som ånder kan møte hverandre mens de ennå er i sitt jordiske legeme, da kan vi fortsette når legemet er lagt til side."	vloeiende van elkaar gescheiden heeft geen invloed op (menselijke) zielen lichaam
"Har De hatt noen fremgang i denne retningen?" spurte Dr. Ulrici med mistro i stemmen.	wantrouwen
"Bare noen få skritt," svarte Dr. Lartius, og han var så ivrig at han begynte å snakke om sine bevis. Han hadde klienter, sa han, som han hadde etablert den mystiske "kjede" med. Han kunne lese tankene deres nå, selv om de var langt borte.	vurig ketting
"Soldater?" spurte tyskeren.	
"Noen av dem er soldater. Vi er alle en slags soldater."	
Men Dr. Ulrici var kjølig. "Det er ikke lett å tro noe slikt." sa han.	niet erg enthousiast
Dr. Lartius ble enda ivrigere. "Jeg skal gi Dem noen bevis," sa han med dirrende stemme. "De kan undersøke bevisene når det passer Dem. Jeg vet visse ting som skal skje, selv om ingen har fortalt meg det. Hvordan jeg vet det? Fordi visse personer vet om det; visse personer som jeg er i stand til å kommunisere	trillende

åndelig med."

Han nølte et øyeblikk. Så snakket han om visse ting, – en liten **omorganisasjon** innen British Air Force, noen små endringer i den britiske administrasjonen.

reorganisatie

"Dette er bare trivielle ting," sa han. "Jeg vet ikke stort om teknikk. Jeg bare nevner alt dette som bevis på hva jeg har oppdaget."

Så snakket han mildt men **edruelig** om sin fremtid.

zakelijk

"Jeg tror at jeg drar til München," sa Dr. Lartius. "Jeg elsker den muntre byen og dens sympatiske folk som har respekt for kunnskap.

Dr. Ulrici reiste seg for å ta farvel med Dr. Lartius. "Det er kanskje mulig at jeg kan hjelpe Dem med å realisere Deres planer." sa han.

...

Dr. Ulrici satt i et stort rom i et annet hotell og snakket alvorlig med en annen mann til langt på natt. Den herren han snakket med var kraftig bygd og hadde et veldig skjegg. Han så ut som en velstående **forretningsmann** og ble behandlet med mye respekt.

zakenman

"Denne Lartius-fyren er en merkelig type," sa Dr. Ulrici, "Han er en fanatiker og eier en viss kraft, men jeg er redd for at han ikke kommer til å være så nyttig for oss som vi håpet. Hvis vi bare hadde hørt om ham før. Vi kunne ha hatt **bruk for** ham i England."

nut van

"Han kan vel ikke dra tilbake dit?"

"Helt umulig. Men det er kanskje en mulighet. Han har en vill teori om at han har klart å få åndelig kontakt med forskjellige folk og kan lese deres tanker. Noen av disse menneskene er soldater. Han har fortalt meg noen ting – små ting – som gjør at jeg kan kontrollere om han snakker sant. Jeg tror ikke på hans pseudovitenskapelige **vrøvl**, men jeg har levd så lenge at jeg har lært å ikke **forkaste** noe bare fordi det er nytt og uforståelig. Det skal vi nå se på. Hvis det er noe i dette her kontakter jeg Dem igjen. I mellomtiden skal vi **holde øye** med ham."

onzin
verwerpen

in het oog houden

"Hva gjør han nå?"

"Han vil dra til München. Jeg **foreslår** at vi lar ham gjøre det. Våre gode venner i Bayern søker bestandig etter noe nytt. De trenger litt trøst akkurat nå, og han vil skaffe dem hva de trenger. Han er nemlig overbevisst om at Tyskland seirer."

stel voor

"Forretningsmannen" **gjespet** og kastet sigarstumpen fra seg. "Kvakksalvere later til å ha små **glimt** av fornuft nå og da." sa han.

geeuwde
glimpen

III

I august 1917 var Dr. Lartius installert i en pen leilighet i Garmischstraße i den bayerske hovedstaden. En ny navneplate av jern og **kobber**, med bokstaver i jugendstil, fortalte münchenerne hvor han bodde.

koper

Hellet var med ham, for her, som i London, ble han med ett slag berømt. Før en uke var gått, snakket folk om ham, og innen en måned var hans venteværelse fullt. Kanskje hans venn Ulrici hadde sagt et ord eller to til de **rette** personer. Dr. Lartius sa oppmuntrende ting til sine klienter. Seierens dag var nær, men når han ble spurt om en presis dato for freden, svarte han unnnvikende. Fred skulle det bli, men ikke på en stund. Verden fikk enda en krigsvinter.

het geluk

juiste

Hans metode var den samme som den som hadde **fortryllet** lady Samplar og hennes venninner. Han viste sine leketøy til de som bare var nysgjerrige. Til pessimistene viste han forståelse for deres situasjon og snakket han om visdommens stengte dør som nå nesten var **på gløtt**. De rike damene som kjedet seg fordi det var så få unge menn i nærheten, ble oppmuntret. De som sørget, fikk samme trøst som hans engelske pasienter hadde fått – ikke mer. De husket hans vakre stemme og følsomme øyne når de gikk hjem, og de følte en **ro** som de syntes var vanskelig å forklare.

betoverd

op een kier

kalmte

Det var de alminnelige klientene. Men det var andre. Noen sa at de studerte det samme faget, og til dem ga han sterkere doser. Han snakket om tankens mystiske **fellesskap** og at sjeler som var langt borte fra

gemeenschap

hverandre kunne kommunisere, og nå og da ga han dem slike bevis som dem Ulrici hadde fått. Det lot til at hva han sa **sto sin prøve**, for hans rykte vokste kolossalt.

de toets doorstond

Han fortalte dem små ting om endringer i de alliertes strategi, og det han hadde spådd var alltid riktig. Det var ikke spesielt viktige ting, men hvis han fikk vite trivielle ting, kunne hans metode kanskje også **avsløre** betydningsfull informasjon. Mer enn en general kom for å sitte i Dr. Lartius' halvmørke rom.

onthullen

En gang i måneden dro han til Bern, og hver gang ble han møtt på stasjonen av Ulrici. Han hadde fått et meget spesielt pass som førte ham hurtig over grensen uten vanskeligheter. Når han var i Bern, satt han i samtale med Ulrici i timevis. Det hendte at han gikk ut om natten, og Ulrici trakk på skuldrene og lo litt når han fikk høre om det. "Han er ung," sa han og **flirte**. "Selv en lærd mann må more seg av og til." Men han tok feil, for Dr. Lartius hadde ikke de svakhetene Ulrici mistenkte ham for.

grijnsde

Vinteren gikk langsomt og ansiktene i gatene i München ble skarpere og gråere, klærne ble dårligere og skoene mer slitt. Men de som kom til doktoren i Garmischstraße, fikk alltid trøst. De andre **mistet motet**¹, men Dr. Lartius var **skråsikker**²: freden ville komme. Og de som hørte ham snakke mente at han hadde glemt at han ikke tilhørte noen nasjon. Han var en god tysker nå.

¹ verloren de moed

² zeker van zijn stuk

I februar kom nyheten om den store tyske offensiven i vest. Den øverste militære ledelsen hadde lovet en hurtig og endelig seier som belønning for litt **utholdenhet**. Dr. Lartius var den først som visste hva som skulle komme. "Det blir fred," sa han. "Før neste vinter blir det fred." Folk gjentok hva han sa, og til slutt sa alle det samme.

volharding

I mars kom nyheten om at franskmennene og engelskmennene var **på tilbaketog** og hadde trukket seg vestover til Amiens. Den sultne befolkningen smilte og sa: "Han hadde rett, nå som alltid. Det blir fred!" De håpet ikke på seier lenger, fred var nok.

op de terugtocht

April gikk og mai kom. General Ludendorff hadde nådd

Marne og var **innenfor rekkevidde** av den franske hovedstaden. Det var på denne tiden at de som kjente Dr. Lartius godt merket at han begynte å trekke seg inn i seg selv. Han var ikke så lett å forstå som før. Ulrici kom fra Bern for å snakke med ham, for selv kom han ikke til Sveits som før. Noen mente at helsen hans sviktet, andre sa at akkurat nå **skimtet** han sannheten bak alt som skjedde. De fleste trodde **at det var slik det sto til**, og han ble enda mer berømt.

"De har så lite å fortelle oss om våre fiender," beklaget Ulrici seg.

"Den åndelige kjede er brutt" sa Dr. Lartius trist. "Mine venner er Deres fiender og de lider. Hjertene deres og nervene deres **svikter**. Derfor er forbindelsen så svak. Jeg kan ikke lese tankene deres. Derfor er jeg så deprimert, for mot min vilje føler jeg mine venners sorg."

Ulrici lo hjertelig. "Så er det et godt **varsel** for oss at De har det så vondt." Men helt tilfreds var han ikke. Han kunne ikke lenger kontrollere Dr. Lartius. Mannen var blitt utrolig populær. Hele Tyskland snakket om ham, og de ordene som alltid ble nevnt sammen med hans navn var disse: "Fred før vinteren." Fred var viktigst av alt, fred var en **besettelse**. Ulrici og hans venner foretrakk ordet "seier".

I de første dagene i juli kom en meget **høytstående** person fra Berlin på besøk i Garmischstraße. Han var en generalstabsoffiser, og var høyt **verdsatt** av de tyske **myndighetene**. Han satt i det halv mørke rommet og spurte om en meget viktig sak.

"Jeg er ikke oraklet i Delphi," sa Dr. Lartius. "Jeg kan ikke spå fremtiden. Men dette kan jeg si: Deres motstandere har mistet motet og de har få **reserver** tilbake. Jeg er ikke militær. De forstår slike ting bedre enn meg. De sier at dere er rede til å sette inn en knusende offensiv. Hvis dere venter lenger kan Deres fiender **ta seg sammen** og bli sterkere igjen."

"Det er min mening også," sa offiseren. "De har gjort mye for det tyske folk, Dr. Lartius. Har De ikke et ord vi kan si til dem nå, som kan styrke deres **selvtillit**?"

binnen het bereik

ontwaarde

dat dit het geval was

laten het afweten

waarschuwing

obsessie

belangrijke

gewaardeerd
overheden

reservetroepen

zich vermannen

zelfvertrouwen

"Det blir fred før vinteren, det kan jeg si. Hvordan vet jeg ikke."

"Men **betingelsene**?"

de voorwaarden

"Det avhenger av militærledelsen," svarte Dr. Lartius.

Generalstabsoffiseren satt og tenkte litt. Da reiste han seg og slo på det elektriske lyset.

"Vil De være så vennlig å ta av Dem brillene, Dr. Lartius?" sa han. Det lød som en kommando.

Dr. Lartius tok brillene av seg. De to mennene så hverandre inn i øynene noen sekunder.

"Takk," sa offiseren. "Jeg trodde et øyeblikk at vi hadde truffet hverandre før. De minnet meg om en mann jeg har kjent for lenge siden. Men jeg tok feil."

Etter den tid kunne enhver se at Dr. Lartius var enda mer nedfor enn før. Stemmen hans var trist, og motløsheten lå om ham som en **kappe**. De som tilhørte innersirkelen mente at dette var et godt tegn. "Han står i forbindelse med sine engelske venner," sa de. "De forteller ham om sin fortvilelse og han synes synd på dem. Stakkars Lartius. Han lider for våre fienders synder." Men alminnelige folk så bare hans fortvilelse, og da august kom, og nye dårlige nyhetene nådde landet, ga hans holdning dem et nytt **puff** nedover.

mantel

duw

På denne tiden var det bare en eneste ting som ble sagt i Garmischstraße. "Fred - fred før vinteren." Setningen ble gjentatt av alle, og hvor folk snakket om krigen, kom den med. Ordene fløy gjennom **leirene** og langs frontene, gjennom hvert hus og **verksted**. Det ble et krav: Dr. Lartius hadde sagt det! Fred før vinteren. Fred for enhver pris. Bare fred.

de kampen
werkplaats

I september skrev Ulrici til et visst kontor i Berlin: "Mannen har tjent sitt **formål**, det er på tide å få ham vekk." Berlin var enig, og Ulrici dro fra Bern.

doel

Da han nådde Garmischstraße, oppdaget han at den flotte navneplaten var skrudd av og at den pene leiligheten var tom.

Dr. Lartius hadde oppført seg underlig en dag eller to. Han **sa fra** at han var syk og at han ikke kunne ta imot noen. Han hadde hatt det meget travelt med papirene sine. Sent en kveld snakket han i telefonen med informasjonskontoret på jernbanestasjonen, og litt senere gikk han ut av huset uten annen bagasje enn en liten koffert, og tok nattoget til Innsbruck i Østerrike. Derfra dro han til den sveitsiske grensen, og da toget kjørte over den, klippet han skjegget i den tomme togkupeen. Han syntes å være i godt humør nå. I Bern overnattet han ikke i sitt sedvanlige hotell, men gikk til et grått hus i en sidegate. Der møtte han mange folk i løpet av dagen og de snakket mye med hverandre.

Samme kveld tok han toget vestover til Lausanne og den franske grensen.

IV

Tidlig i november, da de allierte nærmet seg Mauberge og Sedan og krigen var så godt som slutt, satt det to britiske offiserer i et rom i Versailles. Den ene var general, den generalen som en gang var venner med lady Samplar. Den andre var en tynn ung mann. Han bar **emblemet** som viste at han tilhørte staben. Hans ansikt var blekt og **glattraket**, hans svarte hår var klipt meget kort, og han hadde veldig lyse øyne.

Generalen kikket gjennom de siste telegrammene. "Tyskerne har kapitulert. Det har vært en tøff jobb. Tom, gutten min, jeg tror at du har hatt den vanskeligste posten. Det skyldes i høy grad deg at tyskerne gjorde denne grove **tabben** 15. juli slik at vi kunne **slå til**."

Den yngre mannen smilte. "Jeg ville ikke like å gjøre det igjen, Sir. Det er ikke så ille når en er midt oppe i det, men det er skrekkelig å tenke på det nå. Det verste var vel ensomheten."

"Du må ha vært oppe i vanskelige situasjoner."

"Ikke så mange. Jeg husker bare to helt fryktelige episoder. Den ene gangen var da jeg hørte Dem si alle de **nedsettende** tingene om meg til Lady Samplar. Da ble jeg klar over at fra da av var jeg totalt **avskåret** fra

zei

het herkenningsteken
gladgeschoren

flater
toeslaan

laatdunkende
geïsoleerd

familie og venner. Den andre gangen var i juli da generalstabsoffiser von Mudra kom fra Berlin for å snakke med meg. Han nesten klarte å **gjennomskue** meg. Han var ved den tyske ambassaden i Konstantinopel da jeg var i denne byen.

doorzien

Generalen tok navneplaten hvor "Dr. S. Lartius" var innskrevet i kobber. "Du har tatt din suvenir med deg, ser jeg. Hva betyr forresten bokstaven S?"

"Når noen spurte meg," sa den unge mannen, "pleide jeg å si Sigismund. Men det jeg selv tenkte på var Spurius – den fyren som holdt en bru sammen med Horatius¹."

¹ Det er ikke den romerske dikteren Horatius han refererer til. Han henviser ("verwijst") til Horatius Cocles, en romersk helt som forsvarte broa Pons Sublicius mot etruskerne. Fortellingen om Horatius er kjent i England ved Thomas Babington Macaulays dikt fra 1842:

Hew down the bridge, Sir Consul, with all the speed ye may!
I, with two more to help me, will hold the foe in play.
In yon strait path, a thousand may well be stopped by three:
Now, who will stand on either hand and keep the bridge with me?
Then out spake Spurius Lartius; a Ramnian proud was he:
"Lo, I will stand at thy right hand and keep the bridge with thee."
And out spake strong Herminius; of Titian blood was he:
"I will abide on thy left side, and keep the bridge with thee."

Frank og kattene

Thomas J. R. Marthinsen

Jeg vet ikke helt hva som fikk meg til å skrive den korte historien om gamle Frank som bor for seg selv i et gammelt hus, og som en dag gir en liten jente en av de få tingene som betyr noe for ham. Jeg tror han dukket opp som et bilde, nesten sånn man kan se for seg noen i en dagdrøm. Plutselig var han der, Frank, og jeg så ham for meg, sittende på kjøkkenet sitt.

*Jeg tror noe av det som fascinerer meg mest med mennesker, er **evnen** vi har til å overraske hverandre når vi minst venter det. Spesielt det at vi gjør noe godt for andre når vi minst venter det av oss selv.*

het vermogen

Frank var ferdig med frokosten klokka halv seks. Han reiste seg fra kjøkkenbordet så stolen **veltet**. Lyden av stolen som falt, **gav gjenklang** i hele første etasje, men han trodde ikke kattene ville bli skremt. Han tenkte for seg selv at de nok var ute på jakt uansett, så det gjorde ikke noe at lyden var høy. Likevel så han seg bekymret rundt.

Han gikk over til ett av de to lange **kjøkkenskapene**, bøyde seg sakte ned til nederste **hylle** der hvor **kattematboksene** sto. De fylte hele hylla, og han hadde enda flere. Nede i kjelleren hadde han trettito bokser til. Han håpet de **ikke hadde gått ut på dato**, for han ville ikke likt å måtte dra til butikken alt nå. Ifølge kalenderen som han hadde hengende ved siden av skapet, var det fortsatt kattemat igjen for to uker. Han krysset av hver dag. Nå satte han et rødt, skjevt kryss over dagens dato. Det var en tirsdag.

Han måtte ikke glemme å sjekke **beholdningen** i kjelleren seinere på dagen, minnet han seg selv på. Han gikk inn i stua. Gardinene var **trukket for**. TV-bildet kastet sitt blå lys over lenestolen hans. Kryssordsidene han hadde **klippet**¹ ut av avisene, lå i en **bunke**² ved siden av **fjernkontrollen**. Han slo på lampa. Så slo han av tv-apparatet. Han hørte **kaffekjelen** pipe som et tog i det fjerne, ute på kjøkkenet. Han likte lyden av kaffekjelen, derfor gikk han ekstra **sakte** tilbake inn på kjøkkenet.

Frank likte kattene sine. Han hadde tre stykker, den ene moren til den yngste. Faren til den vesle oransje katten hadde han aldri sett. Moren hadde vært **ute på vift**, som katterkvinner ofte er. Men han tok til seg den lille katten for det, og behandlet den akkurat som de to andre. Den fikk like mye mat. Det er kanskje derfor, tenkte han, at jeg har så få bokser kattemat igjen i skapet. Frank **klødde seg**¹ **fraværende**² på **haka**³ mens han tenkte denne tanken. Han snudde seg mot **komfyren**¹, slo av **plata**² og **lukket opp**³ en av skapdørene. Kaffekoppen hans sto inntil den venstre skapveggen der den alltid sto. Han hadde mange kopper, men Frank brukte bare denne ene. Det hadde han gjort siden han fikk den av en som en gang hadde vært hans venn.

Søsteren hans hadde forsøkt å gi ham en ny kopp en

omviel
weergalmde

keukenkasten
rek
dozen kattenvoedsel

de houdbaarheidsdatum niet
overschreden hadden

de voorraad

dichtgetrokken

¹ uitgeknipt; ² stapel
de afstandsbediening
de koffiepote

langzaam

"aan de zwier"

¹ krabde; ² verstrooid; ³ de kin

¹ het fornuis; ² de kookplaat
³ deed ... open

gang. Margit **var innom** to eller tre ganger i året, mens ektemannen hennes satt ute i bilen og ventet. Han kom aldri inn, og Frank spurte heller aldri hvorfor han satt ute i bilen. Han hadde ikke villet **ta imot** den nye koppen. Men da ektemannen hadde kjørt av gårde med Margit og han gikk inn på kjøkkenet for å **helle opp** en kopp kaffe, så han at den sto i kjøkkenskapet. Han hadde ikke blitt **oppbrakt**, bare litt irritert. Men han **foretok seg ikke noe**. Da Margit kom på besøk igjen i september det samme året, stod koppen fortsatt urørt der hun hadde plassert den. Hun kommenterte det ikke.

På tunet mellom huset og **uthuset** var de små **vannpyttene**¹ frosset til, slik at de **speilte**² **utelyset**³ på huset. Frank bøyde seg ned over **matskålene**⁴ til kattene. Fordi kattene hadde en tendens til å **lekeslås** over måltidene, var det matrester på veggen over skålene. Det så ikke pent ut med brune flekker, men disse flekkene hadde han ikke registrert før. Han hadde heller aldri sett kattene slåss over maten. Frank så sjelden kattene sine. Det hendte han kunne se dem fra kjøkkenvinduet, borte ved garasjen. De kom gjerne den veien fra skogen mot huset.

En gang hadde den eldste katten, mora til oransjekatten, hatt en død **måkeunge** i munnen. Det hadde dryppet blod ned på kattens pels, og den hadde sett ut som et rovdyr. Den dagen hadde Frank vært redd for kattene sine. Men det sa han ikke til noen. Han hadde ikke noen å fortelle det til, men selv om han hadde hatt det, ville han ikke ha funnet på å si **noe slikt**.

Han tok en **slurk**¹ av kaffen. Den var **skåldende het**², men det var slik han likte den. Gjennom et langt **yrkesliv** hadde han vent seg til å drikke kaffen sin glovarm. Han hadde ikke sett noen grunn til å endre på det den dagen han for fem år siden gikk fra jobb for aller siste gang. På en måte minnet hver slik kopp ham om jobben; om hvordan det hadde vært å være viktig for noen, uten å ha tid til å være der. Det var derfor han hadde drukket kaffen så varm før: det hadde bestandig vært så liten tid til å **rekke** alt han skulle, han hadde ikke hatt tid til å sette seg ned for å drikke kaffe. Frank satte fra seg koppen, tok på seg den mørkegrå frakken sin, låste opp **sikkerhetslåsene** på ytterdøra og åpnet den.

kwam even langs

aannemen

inschenken

verontwaardigd
deed niks

het bijgebouw

¹ regenplassen; ² weerkaatsten

³ (dag)licht; ⁴ de etensbordjes
een partijtje schijngevecht
voeren

meeuwenjong

iets dergelijks

¹ slok; ² gloeiend heet

loopbaan

uitvoeren

veiligheidssloten

Midt ute på tunet hans stod det en liten jente. Frank stivnet til i døråpningen. Hun så veldig liten ut, kanskje var hun bare fire-fem år gammel. Og hun var helt alene. Hun kikket på ham.

– Hei, sa hun med den lille stemmen sin.

Frank svarte ikke. Han slo blikket ned. Kattenes matskåler sto tomme og **renslirket** inntil husveggen. Han konsentrerte seg om å helle opp kattematen og lot som om han ikke merket at jentungen sto og stirret på ham. Hun sa ikke noe mer, hun var blitt helt stille. De tre skålene var ikke så store, så det tok ikke lang tid å fylle dem. Han kjente noe krype på; han tålte ikke å bli iakt tatt. Men han **skottet** likevel opp mot jenta som stod på tunet. Hun hadde en mørkerød **strikkelue** på hodet. Den passet godt til **bobledressen**, tenkte Frank ufrivillig. I fanget holdt hun oransjekatten. Som om det var den mest naturlige tingen i verden, stod den fremmede jentungen på tunet hans med **votthendene** rundt katten hans. Hun hadde store øyne som kikket på ham.

– Amalie! AMAAA-L-I-EEEEEE!

En **skingrende** stemme skar gjennom morgenstillheten. **Fra øyekroken** så Frank noen hektiske bevegelser borte ved hekken, til venstre for garasjen. Det var en dame. Hun hadde roser i de **lubne kinnene** og kom løpende mot dem. Frank og den lille jenta kikket på henne. Hun så **livredd** ut.

– **Guschelåååv**, der er du! Herregud, hvor har du vært!? Mamma har leita etter deg over hele **nabolaget**! Å lille jenta mi, mamma har vært så redd for deg!

Hun satte seg ned på knærne foran jentungen, tok tak i lua hennes og dro den ned i **pannen**. For Frank så det ut som om hun forsøkte å trøste seg selv mer enn jentungen ved å gjøre dette med lua. Så snudde moren seg **brått** mot Frank og kikket ham rett i øynene.

– Hvor fant du henne?

Frank **kremtet**, så sa han: – Jeg har ikke funnet henne. Hun stod slik da jeg kom ut for å gi kattene mine mat.

schoongelikt

keek
gebreide muts
de parka

in wanten gestoken handen

schelle
vanuit zijn ooghoek

mollige
wangen
doodsbang

= *gudskjelov* (= goddank)
buurt

het voorhoofd

plots

kuchte

Det var første gang Frank hadde snakket med noen siden sist Margit hadde vært innom. Stemmen hans var laget av **grus**. Han visste ikke hvor han skulle plassere blikket, så han kikket ned. Moren kikket tilbake på jenta igjen, og ristet på hodet. Hun **knuget** barnet inn til seg. Katten øg **for øvrig**¹, for den lå jo i **fanget**² til jentungen.

grint

klemde
trouwens

– Kom nå, Amalie, så går vi hjem. Si unnskyld til mannen for at du har løftet opp katten hans.

– Hun trenger da ikke unnskylde det, sa Frank **forfjamset**. Han visste fremdeles ikke hvor han skulle se.

in de war

– Det er fryktelig snilt av deg. Amalie, slipp ned katten og si ha det til mannen.

– NEI! ropte den lille jenta. Besynderlig kraftig til å være et så lite menneske, tenkte Frank.

– Jo, det er ikke vår katt, vet du. Du må la den gå, sa moren **bestemt**.

beslist

Jenta **gjorde ikke mine**¹ til å **lystre**² moren sin. Hun **tviholdt**³ på den vesle katter kroppen. Frank **eide ikke ord**⁴. Hertet hans hadde begynt å slå hardt i brystet, og noen vage figurer danset for øynene på ham. Han så på jentungen, som så **bent** tilbake på ham. Det var nesten som det lå noe **utfordrende** i blikket hennes, som sa at hun ikke ville gi seg uten kamp. Frank svelget tungt, så begynte han:

¹ maakte geen aanstalten om
²gehoorzamen; ³hield ...
stevig vast; ⁴ kon geen woord
uitbrengen
recht
uitdagend

– Høhm!

Den unge moren snudde seg mot ham med et spørrende uttrykk.

– Hun kan beholde den. Ja, katten, altså. Det er greit, hun kan bare ta den. Jeg har to andre, og det er egentlig mer enn jeg klarer å **holde styr på**. Nei, ikke protester. Du må tro meg på mitt ord, det er helt i orden. Jentungen din kan bare ta med seg katten, hun kommer til å ha mer glede av den enn jeg, og det er bra for barn å ha et **kjæledyr**.

de baas kan

huisdier

– Men..., begynte moren. Men Frank hadde allerede

snudd seg. Han **låste** ytterdøra og gikk inn i gangen. Der stod han helt stille inntil veggen og **hev etter** pusten. Han hadde ikke sagt så mye på mange år. Han listet seg inn på kjøkkenet. Der gjemte han seg bak gardinene og kikket ut gjennom vinduet.

deed ... op slot
snakte naar

De var ute på tunet, et stykke lenger oppe på **kjerreveien** bort fra huset hans. Moren og barnet gikk ved siden av hverandre. De gikk veldig sakte. Frank tenkte at det sikkert var fordi jentungen bar på katten hans. Som alle katteeiere var hun sikkert allerede bekymret for at noe skulle skje den. Derfor **knuget** hun den til sitt bryst. Han fulgte den røde **topplua** hennes det siste stykket opp mot hekken. Så forsvant begge to bak den grønne muren.

het karrenspoor

klemde
puntmuts

Fortellinger fra Esops fabler

Hunden som **speilet seg**

zich weerspiegeld zag

Hunden hadde fått tak i et fint stykke **svinekjøtt**, og dermed **la han i vei**. På veien kom han til ei smal bro, og nede i vannet så hunden sitt eget **speilbilde**.

varkensvlees
ging hij op weg
spiegelbeeld

"Har du **sett på maken!**" sa hunden til seg selv. "Der står en annen hund. Og den har også et fint stykke kjøtt i **gapet**¹. Jeg tror at den **kjøttbiten**² er enda større enn min. Nå skal jeg ta den!

ooit iets dergelijks gezien

¹ zijn muil; ² stuk vlees

Hunden slapp det fine svinekjøttet for å **glefse** etter det som den andre hunden hadde i **kjeften**. Men da kjøttbiten falt i vannet, ble den glatte **overflata kruset**, og dermed var den andre hunden borte. Og kjøttbiten var vekk.

happen
zijn muil
(water)oppervlak
gerimpeld

Slik går det. Den som er **grisk**, narrer ofte seg selv.

gulzig

Flaggermusa

de vleermuis

En dag ble det krig mellom fuglene og de **firbente** dyra. Flaggermusa **flakset** fram og tilbake, og visste ikke **hvem hun skulle holde med**.

vierbenige
fladderde
wiens kant ze zou kiezen

Til slutt sa hun at hun ville **være på parti med** de firbeinte, for de var størst.

op de hand zijn van

Men fuglene vant kampen, og fra den tid var de sinte på flaggermusa.

Derfor våger ikke flaggermusa seg ut før det blir mørkt og fuglene sover.

Da flyr hun så stille at ingen kan høre henne.

Den som alltid vil holde med de store, kan komme til å angre på det.

Katten i treet

I toppen av et tre bodde en **ørn** med ungene sine. I stammen var det et hull, der en katt hadde **slått seg ned**¹. I en hule under **rota**² på treet bodde en **grisefamilie**.

arend
¹ zijn intrek genomen
² de wortel
gezin varkens

En dag klatret katten opp til ørna og sa: "Kjære nabo, nå er det best du passer på ungene dine."

"Hvorfor det?" sa ørna.

"Jo, grisen **holder på å** gnage av røttene på treet. En dag vil treet velte, og grisen vil ete opp ungene våre. Derfor må vi holde oss hjemme og passe på."

is aan het

Ørna takket katten for rådet.

Så klatret katten ned til grisen.

"God dag, kjære nabo," sa katten. Nå er det best du holder deg hjemme om dagen."

"Hvorfor det?" sa grisen.

"Jo, for jeg hørte at ørna lovte ungene sine **grisesteik** til middag."

een stuk varkensvlees

Grisen takket for at katten hadde **sagt ifra**. Hun sa at

gewaarschuwd

hun ikke skulle gå ut.

Hver natt gikk katten selv ut på jakt og skaffet mat til ungene sine. Men ørna og grisen våget seg ikke ut.

Til slutt gikk det så langt at både ørnefamilien og grisefamilien **sultet i hjel** og ble til mat for kattemor og ungene hennes.

Så lærdommen er: det straffer seg å **tro vondt om** andre.

stierven van de honger

slecht te denken van

Gåsa som la gullegg

En bonde hadde arbeidet og **slitt** i alle år. En dag skjedde det noe helt utrolig. Gåsa hadde lagt et merkelig egg. Da han tok det opp, var det tungt som **bly**, og han skulle til å kaste det bort fordi han trodde det var noen som hadde **lurt** ham.

de gans

gezwoege

lood
gefopt

Men så kom han på andre tanker, og tok det med seg hjem. Vel hjemme oppdaget han til sin store glede at det var et egg av rent gull! Noe så flott hadde han aldri eid. Og han ble så glad!

Hver morgen da han kom til **reiret**, hadde gåsa lagt et nytt gullegg. Med pengene kunne han kjøpe mange av de tingene han manglet, og han begynte å sove bedre og bedre om nettene.

het nest

Men etter hvert begynte bonden å tenke på alt det han kunne kjøpe hvis han bare hadde hatt enda mer.

"Jeg kan ikke vente på at gåsa skal verpe et og et gullegg. Det er så mye jeg har lyst på!" tenkte han.

Så fikk han den geniale ideen at han skulle hente ut alt gullet på en gang. Med raske skritt gikk han og slaktet gåsa for å hente ut alt gullet.

Men da han åpnet gåsa, var den helt tom!

Som alle forstår, er grådighet din egen fiende.

Ulven og **tranen**.

En ulv hadde en gang fått et bein i halsen. Han hostet og han **harket**¹, han **ulte**² og han **bar seg**³, og bad hvert dyr han møtte om å hjelpe ham.

Han **lovet gull og grønne skoger**, det **var ikke måte på** belønninger han ville gi til den som kunne få ut beinet.

En trane hørte om det og tilbød seg å hjelpe.

"Gap opp alt du kan," sa den til ulven. Og så stakk hun det lange hodet sitt ned i ulvehalsen og **nappet opp** beinet.

"Her ser du den lille **splinten** som gjorde så stor skade", sa hun vennlig da hun hadde fått hode og nebb ut av **ulvegapet**. "Nå får du gi meg en belønning slik du lovet."

"**Hø**¹, **belønning du liksom**²," **flirte**³ ulven og **gliste**⁴ med hele **tanngarden**⁵. Han hadde **rent**⁶ glemt at han var sår i halsen.

"Du får være glad til at jeg ikke **glefset** i meg hele hodet ditt i en **jafs**! Annen belønning får du ikke av meg!"

Utakk er verdens lønn.

Mauren¹ og **duen**².

Det var en gang en maur som lente seg litt for lange utover kanten av **springvannet** så han falt i vannet. Det satt en due i parken og så på dette. Hun så at mauren ikke kunne svømme, så hun nappet løs et blad fra et tre og kastet det ned til mauren. Den klarte **såvidt**¹ å **karre seg**² opp på det, og siden førte vinden både mauren og bladet inn til kanten.

de kraanvogel

¹ schraapte zijn keel; ² hilde
³ maakte misbaar

beloofde gouden bergen
er waren geen grenzen aan

trok ... eruit

splinter

de wolvenmuil

¹ pf; ² vergeet het maar; ³ lachte
vals; ⁴ grijnsde; ⁵ gebit;
⁶ helemaal

schrokte
hap

ondank

¹ de mier; ² de duif

de fontein

¹ met veel moeite; ² kruipen

Da mauren var kommet seg trygt på land, fikk den øye på en **fuglefanger** som krøp lydløst bortover marken mot det treet der duen satt. Fuglefangeren hadde et fuglenett i hånden.

vogelvanger

Så fort han kunne **pilte** mauren bort til mannen. Den nådde fram akkurat da fuglefangeren løftet nettet for å fange den **intetanende** duen.

snelde

nietsvermoedende

På en-to-tre var mauren oppe på **leggen** til mannen og bet til av alle krefter.

de kuit

"Au da!" ropte mannen og slapp nettet ned for å **klø** seg på leggen. Da han ville løfte nettet opp igjen, var duen **for lengst** fløyet sin vei.

krabben

allang

Med godt **samhold** kan de svakeste vinne.

samenwerking

Den falske **frosken**

kikker

Det var en gang en mus som kom til en bekk. Den ville gjerne over bekken, men den kunne ikke svømme. Den spurte frosken om den ville hjelpe.

Men den frosken var en **frekk** fyr. Den sa: "Bind den ene foten din fast til hånden min, så skal jeg svømme over bekken og ta deg med på slep."

brutale

Musa gjorde som den ble bedt om. Men ikke før var de kommet ut i vannet, før frosken dukket under for å **drukne**¹ musa. Det stakkars vesle dyret **sprellet**² for å slippe fri.

¹ verdrinken; ² spartelde

Men da kom en **hawk** flygende, og den slo ned og tok musa i **klørne** sine, og dermed trakk den frosken opp av bekken, og så spiste den begge to.

havik

klauwen

Slik gikk det med frosken som **løy** og bedro.

loog

En absurd historie

Det var en gang en **omstreifer** som kom inn på en gård og spurte om han kunne få overnatte. Det fikk han. Ut på kvelden kom omstreiferen ned og spurte bonden om han kunne få et glass vann, en appelsin og en **synål**.

zwerver

naald

Bonden ga ham det han ba om, og omstreiferen gikk opp igjen. Like etter lød det en **voldsom larm** fra rommet til omstreiferen. Bonden **lurte** veldig **på** hva dette kunne være, men syntes ikke han kunne gå og spørre.

geweldig lawaai
vroeg ... af

Om morgenen **sa** omstreiferen **takk for seg** og gikk.

nam ... afscheid

Nøyaktig på dagen ett år senere kom omstreiferen igjen og spurte om han fikk overnatte. Det fikk han. Også denne kvelden kom omstreiferen ned og spurte om han kunne få et glass vann, en appelsin og en synål.

Etter en stund lød det en enda voldsommere larm enn det hadde gjort året før, men heller ikke nå fikk bonden seg til å spørre hva det var.

Dagen etter gikk omstreiferen.

Nøyaktig ett år senere kom omstreiferen igjen enda en gang, og det hele **gjentok seg**. Men dette året var bråket så ille at bonden ikke klarte **å dy seg**. Han gikk opp og spurte hva det var som bråkte så **fælt**.

herhaalde zich
zich ... beheersen
enorm

"Det skal jeg si deg, sa omstreiferen, men bare hvis du lover å ikke si det til noen."

Det lovet bonden, og han sa det aldri til et eneste menneske.

Den siste dagen

Kristin K. Wangen

Han slo av radioen. Ja vel, hva gjorde han nå? Han så ut av vinduet. Så naboene springe ut av husene sine i panikk, åpenbart hadde de hørt den samme nyheten som ham. De så opp mot himmelen, mens de **ristet forferdet**¹ på hodet, før de forsvant **bortover**² veien som førte til kirken.

schudden
¹ ontzet; ² langs

"**Skinnhellige** idioter" tenkte han. De hadde aldri **brydd seg** om å gå i kirken før, ikke engang på søndager. Men nå, nå skulle de begynne å be til Gud. Men nå var det for sent, ingenting kunne redde dem, samme hva **myndighetene** sa. Det var for sent for mirakler nå.

schijnheilige
de moeite genomen

Han ristet på hodet og så på klokken. Han hadde 15 timer på seg. Kanskje mer, kanskje mindre. Men det hadde ingen betydning. Han skulle i hvert fall ikke sitte og vente, hva var **vitsen** med det? Nei, han skulle... Hva skulle han gjøre?

de overheid

Han gikk og så i kjøleskapet, ingenting. **Barskapet**, tomt. Han sukket. Bestemte seg for å gå ned til sentrum. Ikke alle kunne vel ha gått i kirken.

de zin

de barkast

Nabolaget var stille, ikke annet enn lyden fra en og annen fugl var å høre. Han så tvers over veien, på naboens hus. Utenfor sto naboens røde Porsche 911. En bil naboen bare hadde kjøpt for å vise nabolaget at 'jeg er rikere enn dere'. Det hadde irritert ham **noe voldsomt**. Han hadde hele tiden hatt en slik lyst til å...

de buurt

redelijk erg

Et **ondskapsfullt** smil bredte seg over ansiktet hans. Selv om naboen aldri fikk vite noe, så bare for sin egen del.

boosaardige

Han gikk bort til bilen. Døren var **ulåst**, nøkkelen sto i **tenningen**. Han smilte ironisk. Naboen hadde sikkert hørt nyheten med det samme han hadde kjørt opp **innkjørselen**. Så hadde han bare hoppet ut av bilen, og sprunget inn til familien sin.

niet op slot
contact

de oprit

Han kikket opp mot huset for å forsikre seg om at det var tomt. Det virket slik, antageligvis hadde de sprunget til kirken, akkurat som alle de andre. Hvis de da ikke

hadde forskanset seg i kjelleren, i den tro at de da hadde en sjanse for å overleve. Det hørtes ut som noe naboene kunne **finne på** å gjøre.

bedenken

Igien smilte han ironisk. Menneskets håp døde aldri ut. Håpet og frykten for døden var det som drev mennesket.

Men ikke han. Han kalte seg realist. Han håpet ikke, dette var slutten. Og han var ikke redd for å dø. Om 15 timer, kanskje mer, kanskje mindre, skulle han dø, sammen med alt annet som levde på denne planeten. Men **innen den tid...**

voor dat gebeurde

Han satte seg inn i Porschen og **gliste** bredt. Dette hadde han ventet lenge på, endelig skulle han få se hva denne **kjerra** var god for. Han startet opp bilen, rygget ut av innkjørselen og dro avsted.

grijnsde

"bak"

Veiene var tomme. Det bekymret han ikke, det passet ham perfekt. Han **satte klampen i bånd**. 160.. 180.. 200.. 210... En skarp sving. Han **bråbremsset**. Han kjente bilen **snurre** før den stoppet. Så lett det hadde vært å bare ha kjørt rett frem. Han gikk ut av bilen og bort til veikanten. Et **stup**. Ved bunnen lå en ti - tolv biler, fylt med mennesker hvor håpløsheten hadde **tatt overhånd**.

gaf plankgas
ging op de rem staan
draaien

afgrond

overheerste

Han satte seg inn i bilen og kjørte videre. Han tok det litt roligere nå. Han hadde ikke tenkt til å dø ennå. Han ville se når den kom, se hvordan Jorden **gjorde opprør**, enorme krefter i kamp. Han visste akkurat hvor han skulle stå når det skjedde.

in opstand kwam

Han hadde **sett seg ut** en liten bakketopp med utsikt over havet da han hørte nyhetene. Akkurat der, hvor himmelen møtte vannet, der ville han ha den beste utsikten over katastrofen.

uitgekozen

Han nærmet seg byen, visste han hadde kjørt en lang omvei. Sirener, blålys, de folka der ga aldri opp. Det var åpenbart at det var ham de var ute etter. Det forundret ham ikke om naboene til og med i dag hadde brydd seg om å anmelde den stjalne bilen.

Med ett var alt han hadde tenkt som blåst bort. Han gasset på og kjørte som en gal mann inn i byen. Politiet

etter.

Han gliste bredt, dette var livet. En tom by, han kunne kjøre som han ville.

Men hva **i heite h...**¹ gjorde den gamle **kjerringa**² midt i veien?

Igien bråbremset han. **Litt oljesøl** i veien fikk bilen til å **skrense**. I stor fart dro han ukontrollert rett mot en murvegg, men bilen snurret **med ett** og bakparten traff veggen i stedet. Han hørte hvordan glass bli knust og metall som **smuldret opp**, men han var like hel. Han tenkte febrilsk at det var typisk at han fikk sin lykkedag, den siste dagen i verden.

Det knakket på ruten. Politimannen ba ham komme ut. Han merket **han var skjelven i bena**, men det viktigste var at han fortsatt var i live.

Han satte på seg sin mest uskyldige mine, og **lirte av seg** en lang lekse om en manns siste ønske her i livet. Inne i seg lo han.

Politimannen sa han forsto, sa det var greit på grunn av omstendighetene. Han ønsket ikke at noen skulle tilbringe sin siste dag i fengsel. Politimannen dro sin vei igjen.

Han så på den ødelagte Porschen. Den hadde gjort sin nytte. Han så for seg naboens ansikt, hvordan det ville ha sett ut hvis han hadde sett den nye, fine bilen sin nå. Tanken fikk ham til å le høyt.

"Du, unge mann!" Den gamle kjerringa sto og **hyttet** mot ham med stokken sin. "Du kunne **like så godt** ha kjørt meg **i hjel**! Hvorfor tror du jeg sto der midt i veien egentlig? Å, dere unge nå til dags, dere forstår ingenting!"

Han smilte bare **overbærende** tilbake. Tenkte at i dag var visst alle **gærningene** ute, uten å innse at han faktisk var en av dem.

På den andre siden av gaten lå Vinmonopolet, og han tenkte "Hvorfor ikke?"

¹ gvd; ² wijf

een olievlek
schuiven
plotseling

afbrak

er werd ... getikt
zijn benen beefden

dreunde ... af

zwaaide
evengoed
dood

neerbuigend
wildemannen

Han gikk og kjente på dørene. Ulåste . Ingen hadde visst brydd seg om noe i dag. Han gikk inn, uten å merke at den gamle dama fulgte etter. Han hoppet over skranken , og tok hyllene i øyesyn. Hva skulle han ta?	niet op slot de balie
Ett par flasker vodka, rødvin, hvitvin...	
"Ta med en dyr brandy til meg!"	
Han skvatt, holdt på å miste en vodkaflaske. Men hva hadde det gjort, det var nok å ta av. Og det forundret ham at ingen andre hadde vært innom her og plyndret stedet.	
Den gamle kjerringa, hva gjorde hun her?	
"Jeg vil vel ha litt moro før jeg dør, akkurat som deg, unge mann."	
Ok, han skulle finne en brandyflaske til henne.	
En liten stund senere sto de to ute på gata igjen, de gikk mot Torget. Han tok store slurker av den ene vodkaflaska si, hun nippet til sin brandy.	teugen
Det forundret ham at ikke butikkene hadde blitt endevendt ¹ , bare matbutikkene hadde fått gjennomgå ² . Folk tenkte visst mest på hva de trengte hvis de skulle overleve.	¹ overhoopgehaald ² bezoek gekregen had
Han så politimannen fylle opp bilen sin med hermetikk ¹ , mannen ga ham ett fårete ² glis ³ da de gikk forbi.	¹ conserven ² schaapachtige ³ grijns
På Torget sto det samlet en mengde mennesker. En mann sto og prekte.	
"Jehovas vitner," forklarte kjerringa. "De siterer fra Johannes åpenbaring. Som vanlig tror de at de vil overleve..."	
De satte seg ned på en benk og så på alle menneskene.	
Litt bortenfor Jehovas vitner sto en annen gruppe. De var kledd i reiseklær, ved føttene deres sto fullpakkede sekker og reiseklær.	wat verwijderd van

"De tror det skal komme en ufo og hente dem." Den gamle dama **humret** for seg selv.

grinnikte

Han tok en slurk av vodkaflaska. Merket at den var tom. Han vurderte å åpne den andre, men fant ut at han ville smake en iskald øl før han døde.

Han reiste seg opp for å finne en bar som var åpen. Egentlig spilte det ingen rolle om den var åpen eller ikke. Han brydde seg ikke om den gamle kjerringa heller. Dette var en dag for egoister som ham selv.

Han fant en bar, hvor det faktisk fantes folk. "Noen går i kirka, andre drikker," tenkte han.

Det var stille der. Noen satt og så ut på himmelen, andre så på TV-en som sto på oppe i ett hjørne i taket. USA drev visst med en redningsaksjon der ute i rommet. Han lo litt for seg selv, typisk dem å skulle redde verden.

Men han trodde neppe at de greide det.

Han bestilte ølen sin og fikk den gratis. Hvis han absolutt måtte vente, så kunne han gjøre det her, hvor det var nok å drikke.

Han så at bartenderen også var full. Etter hvert begynte de å snakke. De **mimret** om alt, selv om de aldri hadde kjent hverandre. Bartenderen fortalte om flere sekter som hadde begått masseselv mord, mens andre igjen påsto hardnakket at de var de eneste som kom til å overleve.

mompelden

De to mennene lo og ristet på hodet. Begge visste at alt egentlig var meningsløst.

Han sovnet etter hvert. Tenkte at han kunne unne seg en **høneblund** før han døde.

dutje

Hodet **verket** og folk jublet. Jublet..?

deed pijn

Han satte seg opp, så seg rundt. På himmelen så han masse lysende partikler, nesten som fyrverkeri.

"Hva er det?" spurte han.

"Det er restene etter meteoren," forklarte bartenderen.

"USA?" spurte han videre.

"Nei, de **dreit seg ut** som vanlig. Det var russerne. En eller annen vitenskapsmann hadde visst fått en lysende ide i bunnen av den tredje vodkaflaska," svarte bartenderen og lo. "Verden er reddet! Hvordan føles det?"

Han fant bare et ord, et eneste ord.

"Faen!"

zetten zichzelf voor schut

verdomme

Inhoud

Inleiding.....	2
Må den som stjeler en bok.....	3
Facebook er ikke gratis.....	3
Vinlandsreisene.....	6
Navn!.....	11
To vandrerhistorier.....	12
Mor.....	13
Jeg tror.....	14
På kafé.....	14
Da vi fikk bil.....	18
Pyramiden.....	20
Dr. Lartius.....	25
Frank og kattene.....	37
Fortellinger fra Esops fabler.....	42
En absurd historie.....	47
Den siste dagen.....	48
Inhoud.....	54
Colofon.....	55

Colofon

. "Facebook er ikke gratis" is een CC-tekst (zie voxpublica.no)

Voor de tekst "Vinlandsreisene" werd o. a. gebruikt gemaakt van:

"Vikingferdene" <http://www.noregur.is/Om-Norge/historie/expolorers/expedition/>

"Leiv Eiriksson og vinlandsreisene" <http://www.propaganda.net/skoleside/?stil=11517>

"De første oppdagelsesreisende" <http://www.norge.se/Om-Norge/historie/expolorers/first/>

"Leiv Eiriksson" http://no.wikipedia.org/wiki/Leiv_Eiriksson

"Urfolk" <http://verdensurbefolkning.wordpress.com/indianernes-historie/>

"Leifur Eiríksson" <http://viking.no/s/people/leif/index.html>

John Gilbert Lockhart "Mysteries of the sea"

S. C. Griggs "America not discovered by Columbus"

<http://vgd.no/index.php/samfunn/historie/tema/674012/innlegg/>

"Vikingferder" <http://www.skoleforum.com/stiler/analyse/det.aspx?id=2357>

"Navn!" en "Dialekt zijn overgenomen van www.acm.no

"På kafé" en "Da vi fikk bil" werden met toestemming van auteur Gry Ek overgenomen uit:

<http://www.gry.is/notater3.htm#2>

"Våre fem dager på Svalbard") wordt met toestemming van auteur Terje Rønning weergegeven. Voor de hele tekst zie: <http://vestfoldingen.com/2011/07/08/vare-fem-dager-pa-svalbard-del-8/>

Buchans "Dr Lartius" valt niet meer onder het copyright.

"Frank og kattene" is een Creative Commons tekst van Thomas J. R. Marthinsen. De Esopverhalen komen van

<http://oaks.nvg.org/esop.html>.

De tekst "Den siste dagen" stond ooit op het internet, maar het is me niet gelukt de auteur te contacteren. De tekst werd enigszins verkort.